

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

ALEXANDER KRAUSHAR

MISCELLANEA ARCHIWALNE

II.

SPRAWY KRZYŻACKIE W POLSCE,
WEDŁUG DYPLOMATÓW ARCHIWALNYCH.
1226—1421.

WARSZAWA
GEBETHNER I WOLFF
1911

ALEXANDER KRAUSHAR

MISCELLANEA ARCHIWALNE

II.

SPRAWY KRZYŻACKIE W POLSCE,
WEDEŁUG DYPLOMATÓW ARCHIWALNYCH.

1226—1421.

WARSZAWA
GEBETHNER I WOLFF
1911

Tegoż autora: MISCELLANEA HISTORYCZNE

I.

Projekt utworzenia za czasów pruskich w Warszawie Towarzystwa historycznego i czasopisma peryodycznego p. t. »Zbiór materiałów do historii polskiej«.

II.

Próba ankiety z roku 1813 w sprawie badań nad historią krajową, literaturą, statystyką i folklorystyką b. Księstwa Warszawskiego.

III.

Projekt polski z roku 1814 w sprawie ujednostajnienia w Europie miar, wag i wymiaru długości.

IV.

Sprzysiężenia studenckie. Kartki z dziejów królestwa kongresowego. 1820—1827.

V.

Księgarze warszawscy i spory ich z intrologatorami. Kartka historyczna z wieku XVIII.

VI.

Z archiwum Senatora Nowosilcowa. Uwagi nad Konstytucją Królestwa z roku 1815-go.

VII.

Z archiwum Senatora Nowosilcowa. Memoriał więzienny Maurycego Mochackiego z r. 1824.

VIII.

Trzy sceny sejmowe na zamku królew. w Warszawie. 1611—1791—1818.

IX.

Z archiwum b. Trzeciego Wydziału w Petersburgu. Mickiewiczana.

X.

Pamiętka po Konstytucji 3 maja 1791 roku w ogrodzie Botanicznym w Warszawie.

XI.

Podróże królewicza polskiego, późniejszego króla Augusta III. (Niemcy — Francya — Włochy).

XII.

Z archiwum Senatora Nowosilcowa. Lojalna historia Rzymu profesora Zinserlinga.

XIII.

Edward Jurgens. Kartka z dziejów 1863 roku.

XIV.

Tajemnica Łuby. Kartka z czasów listopadowych 1831 r.

XV.

Panta Koina. Związek tajny młodzieży polskiej w Warszawie i Berlinie (1817—1822).

XVI.

O paru ciekawszych rękopisach biblioteki Cesarskiej publicznej w Petersburgu.

XVII.

Katechizm polityczny polski z pierwszych lat Królestwa kongresowego.

MISCELLANEA ARCHIWALNE

MISCELLANEA ARCHIVARIA

ALEXANDER KRAUSHAR

MISCELLANEA ARCHIWALNE

II.

SPRAWY KRZYŻACKIE W POLSCE,
WEDŁUG DYPLOMATÓW ARCHIWALNYCH.

1226 — 1421.

WARSZAWA
GEBETHNER I WOLFF

1911

ALEXANDER KRASCHAR

MISCELLANEA ARCHIVALIA

II

*Na pamiątkę roku jubileuszowego
Grunwaldzkiego zwycięstwa*

1410 — 1910

Wydawnictwo Literackie
Kraków

1950

Sprowadzone do Warszawy z Zamku krakowskiego w roku 1764, po wstąpieniu na tron Stanisława Augusta, archiwum dyplomatyczne Rzplitej, przewieziono po ostatecznym rozbiore kraju do Petersburga. Z polecenia rządu pruskiego radca tajny Jackstein przybywszy w roku 1799 nad Nową wyjednał od rządu rosyjskiego zwrot dyplomatów dotyczących Prus. Owe dokumenty wcielono następnie, w części do archiwum tajnego berlińskiego, w części zaś przekazano archiwom: królewickiemu i wrocławskiemu.

Po pogromie Prusaków pod Jeną i po utworzeniu księstwa warszawskiego minister Felix Lubieński wyjednał od króla saskiego polecenie wysłania do Berlina Józefa Kalasantego Szaniawskiego i odebrania na rzecz nowo utworzonego w Warszawie Archiwum ogólnego krajowego wszystkich zabranych przez rząd pruski dyplomatów, między którymi dział najliczniejszy stanowiły dyplomaty pergaminowe w sprawach z krzyżackim Zakonem.

Zinwentaryzowania ich dopełnił w roku 1839 trzeci z kolei, po Skorochodzie Majewskim i Felixie Bentkowskim, Dyrektor Archiwum, przemianowanego w roku 1815 na Główne Archiwum Królestwa, zasłużony, czcigodnej pamięci Walenty Hubert. Część owego spisu dyplomatów, w rękopisie, znajduje się w mojem posiadaniu.

Zanim obecny Dyrektor Archiwum, Prof. Teodor Wierzbowski, przystąpi do ogłoszenia spisu wszystkich dyplomatów, w owej skarbnicy dziejów narodowych przechowywanych, co, według Jego zapewnienia, z czasem się urzeczywistni, mniemam, że skorzystanie z niezupełnego, niestety, spisu Huberta w roku

jubileuszowym Grunwaldzkiego zwycięstwa będzie dla dziejów pierwszych lat dwustu stosunków dyplomatycznych polskolitewskich z Krzyżakami, oraz dla sfragistyki krajowej, nie małoważnej doniosłości.

Niewątpliwie, idąc za radą Piekosińskiego, wskazaną w *Materiałach sfragistycznych* (Kraków, 1870), należałoby opis każdego poszczególnego dyplomu opatrzyć dokładnym wizerunkiem pieczęci, o ile się takowa szczęśliwie dochowała, aby, wymienieniem wszelkich napisów i charakterystycznych jej znaków, objaśnić i uzupełnić tekst odnośnego dokumentu. Lecz tego rodzaju desideratum przekroczyłoby zakres podjętego w zbiorze niniejszym zadania. Należy je pozostawić zamierzonemu przez Prof. Wierzbowskiego wydawnictwu.

Obecnie, zamiarem moim jest, przed dosłownem przytoczeniem tekstu rękopisu Huberta, zestawić go z informacjami podanymi w pomnikowym dziele pod tyt.: *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum*, które, wydane w r. 1855 w niewielkiej liczbie egzemplarzy przez Tytusa hr. Działyńskiego, doczekało się w r. 1890 ponownej, staraniem Dr. Celichowskiego dokonanej, edycji dwutomowej (Poznań, 1890), a w którym część jedynie dyplomatów w sprawach krzyżackich, w Archiwum Głównym Warszawskim znajdujących się, spożytkowaną została.

Niezupełny wykaz Huberta opisuje dyplomatów 123. W zbiorze *Lites ac res gestae* wymieniono jedynie dyplomatów odnośnych 25, przyczem opisy pieczęci w nich podanych nie są tak dokładne i wyczerpujące, jak w spisie Huberta, a daty niektórych dyplomatów w regestach *Litesów* nie są identyczne z datami regestów rękopisu.

Dla uwydatnienia owych różnic w opisie i w niektórych datach pomienionych 25 dyplomatów w wydaniu Celichowskiego, z odnośnemi notatami Huberta, przytaczam je tutaj po kolei:

1.

W Tomie I Lites, na str. 432.

Nr. XII (dodatków): *Venceslaus dux Masovie et dominus Plocensis 1326, Jan. 2. in Strasberch*; zawiera przymierze z Zakonem krzyżaków. (Str. 58. Odsył. 5.).

Warszawa. Archiwum Główne Nr. 6. Pergamin oryg., u którego pieczęć wielka na wosku żółtym wyciśniona, na lnianych niciach granatowych i szarych zawieszona. (Dalej tekst dokumentu).

Hubert pod Nr. 35.

1326.

In Strasberch (Brodnica), nazajutrz po obrzez. Jezusa Chrystusa (2 Stycznia).

Wacław ks. Mazowiecki, Pan na Płocku, za porozumieniem się z braćmi swymi: Ziemowitem i Trojdenem, zawiera z Mistrzem krzyżackim Wernerem i całym Zakonem pokój wieczysty.

Pieczęć bardzo wielka przedstawia rycerza stojącego z kopiją, a przy niej, chorągiewka w prawej ręce. Na tej chorągiewce jest pięć punktów w kształcie takim: . . . Lewa opiera się na tarczy, czyli raczej zbroi, albo rudlu. Litografowana u Stronczyńskiego, między pieczęciami pod Nr. 5. Sam dyplom litografowany pod Nr. 28. Zawieszona ta pieczęć, pięknie dochowana (tylko, że kawałek jej lewego brzęgu odłamany), na niciach granatowego i szarego koloru.

2.

Lites, Nr. XVIII, str. 441.

Fr. Luderus Ordin. b. Marie Theutonic. magister general. 1334. Apr. 30. Marienburg. przedłuża zawieszenie broni z Kazimierzem, królem polskim, zawarte w Toruniu r. 1333. Apr. 18, najpierw do 24 Czerwca r. b. a następnie do tegoż dnia r. 1335. (Str. 61. Ods. 2).

Warszawa. Arch. Główne. Perg. oryg. Nr. 8, u którego 7 pieczęci przywieszono, t. j. W. Mistrza i 6 dostojników Zakonu.

Hubert, Nr. 39.

1334.

W Marienburgu, w wigilią ŚŚ. Filipa i Jakóba (30 kwietnia).

Luderus, Wielki Mistrz krzyżacki, urodzony książę brunświcki, według układu i warunków zawartych w roku zeszłym, obiecuje zamek Brzeski, z miastem i terytorjum onego oddać ks. mazowieckiemu, Ziemowitowi, a gdyby ten przyjąć nie zechciał — Maciejowi, bisku-

powi wrocławskiemu. W przeciągu wyrażonego wyżej czasu królowie: Jan Czeski i Karol Węgierski traktować będą przez swych posłów o przyprowadzenie do skutku pokoju pomiędzy Królem Polskim a Zakonem, co, gdyby nie mogło nastąpić, zamek Brzeski ma być Krzyżakom powrócony.

Dyplom formatu średniego. Pieczęci siedm, na klamerkach pergaminowych zawieszona, z których pierwsza, cokolwiek większa, W. Mistrza, sześć innych, dobrze wyciśnięte — są komandorów, wchodzących do tego układu.

3.

Lites, Nr. XXV, str. 445.

Kazimirus rex Polonie, 1336 Mai 26, Cracovie; przyrzeka wykonać warunki pokoju Wyszehradzkiego, a tymczasem przedłuża zawieszenie broni z Zakonem krzyżackim, aż do 24 Czerwca r. 1337.

Warszawa. Arch. Główne. Perg. oryg. Nr. 18.

Hubert, Nr. 42.

1336.

W Krakowie, w dzień ŚŚŚ. Trójcy (27 Maja).

Kazimierz W. przyrzeka zachować i dotrzymać wszelkie postanowienia, jakie królowie: Karol węgierski i Jan Czeski w przedmiocie kontrowersyi z Zakonem krzyżackim zachodzących, uchwalili.

Pieczęć mniejsza, zawieszona na klamerce pergaminowej, uszkodzona, wycisku nie znać, format dyplomu mały.

4.

Lites, Nr. XXIX, str. 458.

Johannes Bohemie rex etc. 1337 Mart. 10 in civitate Lesslaviensi, układa z królem Kazimierzem warunki wydania Polsce Ziemi Dobrzyńskiej, wraz z m. Brześciem i Inowrocławiem (Str. 62. Ods. 3).

Warszawa. Archiw. Główne. Perg. oryg. Nr. 788, u którego wisi na pasku perg. ułamek wielkiej pieczęci króla Jana.

Hubert, Nr. 45.

1337.

Dat w Wrocławiu (Leslav.).

Jan Król Czeski oświadcza, iż jeżeli Król Polski Kazimierz W. umowy z Zakonem, w mieście Wyszogrodzie w Węgrzech zawartej, w swym czasie nie dopełni, natenczas on, Zamki Brzeski i Wrocławski, oraz Ziemię Dobrzyńską, sobie poruczone, Zakonowi krzyżackiemu wyda.

Pieczęć na wpół złamana, górnej części brakuje, pozostała zawieszona na pasku pergaminowym, format mały.

5.

Lites, Nr. XXX, str. 459.

Ludowicus Romanorum Imperator etc. 1338, Jul. 22, in Franchenfurd, zabrania Zakonowi Krzyżaków stawać przed sądem świeckim, lub duchownym, w sprawie o wydanie posiadłości przez cesarzów mu nadanych.

Warszawa. Arch. Główne. Pergam. oryg. Nr. 764, u którego na sznurku jedwabnym zielonym zawieszona pieczęć, obszyta w flanelę.

Hubert, Nr. 46.

1338.

W Frankfurcie d. 22 Lipca.

Ludwik, Cesarz Rzymski, powziąwszy wiadomość o zajęciu przez wojska Kazimierza W., króla polskiego, ziem krzyżackich i o wytoczonej przeciw temuż Zakonowi sprawie w Rzymie — napomina Dytrycha z Aldenburga, Mistrza krzyżackiego, aby posiadłości swych, jako od Cesarzów nadanych, zabierać sobie nie pozwalali i w żadnym Sądzie, bądź duchownym, bądź świeckim, bez zezwolenia Cesarskiego, pod utratą praw i dóbr, stawać nie ważyli się.

Pieczęć uszkodzona, obszyta w flanelę, zawieszona na jedwabnym sznurku zielonym, format średni.

6.

Lites, Tom II. Doc. 6, str. 39.

Sigismundus Romanorum rex etc. 1412, Mart. 25, Casovie; ręczy Królowi Polskiemu Władysławowi, że Za-

kon krzyżacki zda się w swej sprawie z Polską i Litwą na jego sąd polubowny i że się na tenże stawi w Budzie na dzień 22 Maja; gdyby się zaś z pod jego wyroku chciał wyłamać, że go do jego wykonania przymusi. Warszawa. Arch. Główne. Perg. oryg. Nr. 57.

Hubert, Nr. 98.

1412.

W Kaszowej (Cassoviae), w Piątek, w dzień Zmarłychwstania N. P. M., 25 Marca.

Zygmunt król rzymski i węgierski zapewnia króla polskiego, Władysława Jagiełłę, iż Krzyżacy, celem zawarcia pokoju z królestwem i księciem litewskim Witowdem, zdali się na Jego wyrok polubowny i, że niezawodnie stawią się na terminie w Budzie, oświadcza oraz, iż gdyby wzbraniali się dopełniać warunków wyroku polubownego, wtenczas będzie obowiązany zmusić ich do tego.

Pieczęć jedna mniejsza, zawieszona na klamerce, format mniejszy.

7.

Lites II. Dok. 28, str. 82.

Wladislaus rex Poloniae etc. nec non Alexander Magnus dux Lituaniae 1413, Febr. 6, Vilne, stanowią pełnomocników do wręczenia Zakonowi Krzyżaków dokumentu dotyczącego się Żmudzi i do załatwienia spraw z tą czynnością się łączących.

Warszawa. Arch. Główn. Perg. oryg. Nr. 68.

Hubert, Nr. 102.

1413.

W Wilnie, 6 Lutego.

Władysław Jagiełło król pols. wraz z księciem lit. Alexandrem, czyli Witowdem stanowią pełnomocnikami Mikołaja Arcybiskupa Gnieźnieńskiego i Benedykta Archidjakona Łęczyckiego do wręczenia Mistrzowi krzyżackiemu, Henrykowi de Plawen, listu na posiadanie Ziemi Żmudzkiej, a to w myśl wyroku polubownego, przez Zygmunta Rzymskiego i Węgierskiego króla wy-

danego, oraz działania wszystkiego, cokolwiek za potrzebne w tym przedmiocie uznają.

Pieczenie dwie małe zawieszono na klamerkach pergaminowych, z tych jedna mocno uszkodzona.

8.

Lites, Doc. 29, str. 83.

Benedictus de Macro, 1413 Jan. 28 in Kanwen oświadcza, że na sądach, które odbywał w Kownie, jako delegat króla rzymskiego, Władysław król polski i Witold w. ks. litewski wykonali warunki pokoju, ustanowione przez tegoż króla rzymskiego, co do uwolnienia jeńców, gdy jednak chcieli pełnomocnikom Zakonu krzyżackiego wręczyć dokument przekazujący temuż po ich śmierci Żmudź, że pełnomocnicy córek obu książąt i samych Żmudzinów przeciw temu zaprotestowali.

Warszawa. Arch. Główn. Perg. oryg. Nr. 565.

Hubert, Nr. 101.

1413.

W Kauwen, 26 Stycznia.

Benedykt de Makro, Sędzia polubowny ze strony króla rzymskiego w sprawie pomiędzy królem Władysławem Jagiellą i W. X. litewskim, Alexandrem v. Witowdem zwanym, a Zakonem krzyżackim, wyznaczony, zaświadcza, że król i książę litewski, wyż pomienieni, przyjęli wyrok cesarski dotyczący jeńców i że pełnomocnicy tegoż króla i księcia wręczyli Zakonowi akt na Ziemię Żmudzką, nakoniec, że prokuratorowie królowej Jadwigi, córki Wład. Jagielly, króla polskiego, tudzież córki ks. Alexandra, protestowali się przeciwko tak pomienionemu aktowi, zawierającemu granice Żmudzi.

Pieczeń mała, zawieszona na pasku pergaminowym, cała, format mały, czworograniasty.

9.

Lites, Doc. 34, str. 353.

Benedictus de Macro etc. 1413, Mai 22, in Juveni Vladislavia, sprawdza fakt wysłania łotrzyków z Ziem

krzyżackich do Polski, w celu wykonywania łupieztw w czasie rozejmu.

Warszawa. Arch. Główn. Perg. oryg. Nr. 810, u którego wisi pieczęć zatarta.

Hubert, Nr. 105.

1413.

W Inowrocławiu (Juveni Vladislavio), w Poniedziałek, dnia 22 Maja.

Benedykt de Makro, komisarz i subdelegat Zygmunta króla rzymskiego i węgierskiego w sprawie pomiędzy królem polskim i Zakonem krzyżackim, na żądanie wydaje świadectwo, jako jadąc z miasta Nakła do ziemi Pomorskiej, celem widzenia granic łącznie z baronami i konsyliarzami królewskimi, sobie dodanymi, widział cztery konie przez czterech ludzi uprowadzone, którzy złapani zeznali, że z rozkazu wójta Fredland udali się do Polski dla łupu i kradzieży.

Pieczęć, znaki herbu starte mająca, zawieszona na pasku pergaminowym.

10.

Lites, Doc. 35, str. 354.

Benedictus de Macro judex delegatus etc. 1413 Jun. 10 Cracovie, na żądanie prokuratora króla polskiego, skarżącego się, że posłańcy Zakonu krzyżaków obczerniają po dworach chrześcijańskich tegoż króla i W. ks. Witolda, jakoby wyrok Budzki przelamywali, wydaje oświadczenie, że książęta ci wyrok ten wykonali, lecz że właśnie Zakon stara się z pod niego wybiegać.

Warszawa. Arch. Główn. Dypl. Nr. 55. Perg. oryg. z wcięciem od przyw. pieczęci.

Hubert, Nr. 106.

1413.

W Krakowie, w Gospodzie d. 10 Czerwca.

Benedykt de Makro, subdelegat i komisarz Zygmunta króla rzymskiego i węgierskiego obranego Sędziego po-

lubownego w sprawie pomiędzy Zakonem Krzyżaków a królem polskim Władysławem Jagiellą i Witowdem, księciem litewskim oraz z książętami z nimi sprzymierzonymi, toczącej się, wydaje świadectwo, iż król polski, książę litewski i jego sprzymierzeńcy, przystali na wyrok polubowny króla Zygmunta, zapadły w Budzie r. z., Zakon zaś krzyżacki, jako niezadowolony tym wyrokiem, postępuje z krzywdą dla honoru i dobrej sławy króla polskiego, rozsiewając wieści fałszywe i usiłując podburzyć umysły książąt katolickich przeciwko niemu. Pieczęć mała, wisząca na klamrecz, w dobrym stanie. Dyplom formatu wielkiego.

11.

Lites, Tom II. Dodatki: Nr. I, str. 363.

Benedictus Pp. XII, 1341 Jun. 22, Avinione, daje swym komisarzom, biskupom Misieńskiemu, Krakowskiemu i Chełmińskiemu, pewne podstawy do rozstrzygnięcia sporu pomiędzy Polską i Zakonem krzyżaków o Pomorze i Ziemię Chełmińską i Michałowską, oraz o Kujawy i Ziemię Dobrzyńską. (Str. 4. Ods. 4).

Warszawa. Arch. Główn. Perg. oryg. z przyw. bullą Nr. 26. Theiner. Monum. I, Nr. 581.

Hubert, Nr. 49.

1341.

W Avinionie 10 kal. Julii. 23 Czerwca, Ś. Stolicy r. 10.

Benedykta XII papieża bulla, czyli mandat, mocą którego Ziemia Kujawska i Dobrzyńska, oraz 10.000 złp. mają być zwrócone Kazimierzowi W. królowi polskiemu przez Zakon krzyżacki; co się tyczy innych posiadłości krzyżackich, jakoto: Ziemi Chełmińskiej, Michałowskiej i Pomorskiej, względem tych zaleca rozpoznanie biskupom Miśni, Krakowskiemu i Chełmińskiemu, z napomnieniem, aby przedmioty powyższe, ze słusnością i sprawiedliwością drogą przyjaźni pogodzili.

Pieczęć ołowiana, na sznurku prostym. Bulli format duży.

12.

Lites, Dod. Nr. III, str. 366.

Clemens PP. VI, 1342, Aug. 4, apud Villamnovam, poleca biskupom: Miśnieńskiemu, Krakowskiemu i Chełmińskiemu, aby poleczone im przez poprzednika swego rozstrzygnięcie zatargu pomiędzy Kazimierzem królem polskim, a Zakonem Krzyżaków, na nowo podjęli i o wyniku mu donieśli. (Str. 5, ods. 2).

Warszawa. Arch. Główn. Perg. oryg. z przyw. bullą Nr. 11.

Hubert, Nr. 51.

1342.

Apud Villamnovam Avinionensia Dioces. 2-da Nau Augusti (4 Sierpnia), Pontificatus Anno 1-o.

Klemensa VI papieża mandat, z powtórzeniem i wpisaniem takiegoż mandatu, czyli polecenia Benedykta XII papieża, mocą którego biskupi, szczególnie Krakowski i Chełmiński, są obowiązani, aby wszelkimi siłami stawali się utrzymać pokój i dobre porozumienie między królem polskim, Kazimierzem W. i Zakonem krzyżackim i aby ten ostatni wrócił królowi nieprawnie posiadane Ziemie Kujawską i Dobrzyńską, a przytem 10.000 grzywien, za użytek z tychże posiadłości ciągnięty, temuż wypłacił.

Pieczęć, jak zwykle, mała, na ołowiu ulana i zawieszona na sznurku, czyli szpagacie konopnym, formatu wielkiego.

13.

Lites, Nr. IV, str. 367.

Buggezlaus, Barnym et Warczlaus, duces Stetinenses etc. 1343, Febr. 24, Posnanie, zawierają przymierze z królem polskim, Kazimierzem, przeciwko Zakonowi krzyżackiemu.

Warszawa. Arch. Główn. Perg. oryg. Nr. 523, z którego próżne wzięcia od przywieszenia 15 pieczęci

Hubert, Nr. 52.

1343.

W Poznaniu, w dzień Ś. Macieja, 25 Lutego.

Bogusław Barnim i Warcisław książęta pomorscy z Kazimierzem W. królem polskim wchodząc w ściślejsze związki przyjaźni, z powodu małżeństwa pomiędzy królową Elżbietą, córką królewską, a księciem wymienionym Bogusławem, zawrzeć się mającego, oświadczają, iż radą i pomocą zbrojną sprzyjać królowi gotowi i, że przeciw wszystkim nieprzyjaciołom króla, mianowicie Krzyżakom, posiłki wojenne w ilości 400 pancernych dadzą. Nadto, książę Bogusław wyznaje się być synem króla Kazimierza i swej żonie przyszej 2000 kóp groszy szerokich pragskich zapisuje.

Pieczęci żadnej teraz niema, było 15 a od 14-tej pozostał jedwab w połowie, to jest 7 pieczęci, pomarańczowy, od 7 kanarkowy. Dyplom nieco zbutwiały i format średni, kwadratowy.

14.

Lites, Nr. V, str. 369.

Clemens PP. VI. 1343 Mai 5, Avinione, poleca biskupom Krakowskiemu, Chełmińskiemu i Miśnieńskiemu, komisarzom wyznaczonym przez swego poprzednika Benedykta XII. do osądzenia sprawy polsko-krzyżackiej, aby w myśl instrukcyi otrzymanej od tegoż poprzednika, sprawę tę zakończyli. (Str. 5, ods. 5).

Warszawa. Arch. Główne. Perg. oryg. z przywiesz. bullą N. 17.

Hubert, Nr. 50.

1342. (?)

W Avinione III non. Maii (5 Maja) (roku niema) Pontificatus anno primo.

Commissarium Klemensa VI. papieża dane biskupom Miśnii, Chełmińskiemu i Krakowskiemu, celem pojednania Zakonu krzyżackiego z Kazimierzem W. królem polskim, powrócenia Ziemi kujawskiej i Dobrzyńskiej, tudzież 10.000 grzywien wagi polskiej przez Zakon królowi, naostatek, rozpoznania sposobem zgodnym praw,

jakie Zakonowi służą na posiadanie Ziemi Pomorskiej, Chełmińskiej i Michałowskiej.

(Ten mandat zdaje się być duplikatem tego, co pod Nr. 51, rzecz taż sama, tylko data inna, bo rok tenże...).

Pieczęć ołowiana, na sznurku konopnym, formatu dużego.

15.

Lites, Nr. XIII, str. 379.

Miasta: Kraków, Sandomierz i Sącz, 1343, Lipca 15, w Krakowie, stwierdzają odstąpienie Krzyżakom przez króla Kazimierza praw do Pomorza, Ziemi Chełmińskiej i Michałowskiej.

Warszawa. Arch. Główne, N. 19. Dokument oryginalny na pergaminie.

Hubert, Nr. 54.

W Krakowie, w dzień rozesłania Apostołów (15 Lipca).

Miasta Kraków, Sandomierz i Sandecz, z rozkazu szczególnego króla Kazimierza W. i z własnego przekonania, zaręczają Mistrzowi Wielkiemu Ludolfowi König i jego Zakonowi, iż ani Króla, ani kogobądź ktoby się poważył gwałcić zgodę z nim zawartą, ani radą, ani pomocą wspierać nie będą, i owszem, wszelkiego starania do zachowania zgody dokładać będą.

Trzy pieczęcie powyższych miast, średniej wielkości, zawieszzone na klamerkach pergaminowych, dobrze zachowane, wycisk wyraźny, format średni.

16.

Lites, Nr. XX, str. 390.

Legati regis Polonie 1389 Mai 14, in Nepolomicze, odkładają termin rokowań z pełnomocnikami Zakonu krzyżaków, które się pierwotnie miały odbyć dnia 19 Marca na wyspie Wiślańskiej pod m. Solcem, najpierw na dzień 6 Czerwca do Złotoryi, lub Rypina, a ostatecznie do Niborka.

Warszawa. Arch. Główne. Perg. oryg. Nr. 32.

Hubert, Nr. 61.

1389. W Niepołomicach, w Piątek po Ś. Stanisławie (14 Maja).

Komisarze Wład. Jagiełły króla pols. jakoto: Ziemowit X. Mazowiecki, Dobrogost biskup poznański, Sędziwój wojewoda kaliski, Jan z Tęczyna kasztelan wojnicki z jednej, i komissarze Mistrza krzyżaków, Konrada Zolner z Rotensteinu, jakoto: Konrad Wallenrod, wielki komandor, Zylryd Walpod, wielki jałmużnik i inni, zebrawszy się na wyspie w środku Wisły, pomiędzy miastem Solecz i wsią Czarnów położonej i oznaczywszy miejsce zebrania się wspólnego w Złotoryi, lub Rypinie, dla traktowania, dla ważnych jednak przyczyn i dogodności i za wspólnem porozumieniem się, kongres takowy do Najdynburga przenoszą.

Cztery pieczęcie komisarzy polskich małe, dobrze zachowane, na klamerkach pergaminowych wiszące, format średni.

17.

Lites, Nr. XXIX, str. 411.

Ladisła Herczog czu Opul etc. 1392 Jul. 28, czu Marienburg, zastawia Ziemię Dobrzyńską Zakonowi krzyżaków i wyluszcza okoliczności, które go do tego kroku skłoniły.

Warszawa. Arch. Główne Nr. 776.

Hubert, Nr. 66.

1392. W Malborgu, w Niedzielę najbliższą po Ś. Jakobie Apost. 25 Lipca.

Władysław (Ladislaus) Xiążę Opolski, Kujawski, Dobrzyński, oddaje Zakonowi krzyżackiemu w zastaw Ziemię Dobrzyńską, w summie 50.000 dukatów węgier. przez tenże Zakon sobie wyliczonej, z warunkiem zwrotu tej Ziemi po zapłaceniu summy pożyczzonej.

Pieczęci 5 zawieszono na paskach pergaminowych, z tych dwie: 1 i 4 uszkodzone, dwóch zaś brakuje, jak pozostałe paski świadczą, format większy, pisany po niemiecku.

18.

Lites, Nr. XXXIV, str. 419.

Swantoborius et Bucslaus duces Stetinenses etc. 1395 Sept. 10, Sandomirie, zawierają przymierze z królem Władysławem i przyrzekają mu pomoc w razie zatar-gów z Krzyżakami.

Warszawa. Arch. Główna. Perg. oryg. Nr. 790, u którego, z dwóch zawieszonych pieczęci, jedna tylko pozostała.

Hubert, Nr. 69.

1395.

W Sandomierzu, w Piątek, poniżej Oktawy Narodzenia N. Maryi Panny, 8 Września.

Świętobór i Bogusław Książęta Pomorscy na Szczeci-nie, pomni na przyjacielskie stosunki, jakie pomiędzy nimi a Królestwem Polskiem od dawna istnieją, jak niemniej, wywdzięczając się teraz Władysławowi Ja-gielle, królowi polskiemu, za przyrzeczoną pomoc zbrojną przeciwko Kawalerom Mieczowym w Inflantach, gdyby ci przeciwko wyniesieniu na godność Arcybiskupstwa Rygskiego księcia Ottona, syna księcia Świętobora, opór czynili — oświadczają, iż gdyby Mistrz krzyżacki lub jaki inny książę, wkroczyli w granicę Polski, Księstwa litewskiego, albo nieśli pomoc kawalerom Inflantskim, natenczas oni, Książęta Pomorscy, pomimo zawieszenia broni, na lat trzy uczynionego, wszystkimi siłami prze-ciw tymże powstaną. Przyrzekają nadto nie wchodzić w żadne układy z Zakonem bez wpływu Króla polskiego. Pieczęć jedna cała, zawieszona na pasku pergaminowym, druga oderwana, format mały.

19.

Lites, Nr. LI, str. 440.

Brud. Ulrich v. Jungingen, Homeister d. D. Ord. etc. 1409, Oct. 7, off der Grenicz czwusschen Swecz und Bromberg; rozejm między Zakonem a Polską, za pośrednictwem króla Czeskiego.

Warszawa. Arch. Główna. Perg. oryg. Nr. 48, u którego na skraw-kach perg. 10 pieczęci przywieszono.

Hubert, Nr. 77.

1409.

Na granicy, pomiędzy Świeciem (Swecz) a Bydgoszczem (Bromberg), w najbliższy Wtorek po Ś. Franciszku, 8 Października.

Pomiędzy Ulrykiem de Jungingen, Mistrzem krzyżackim, a Władysławem Jagiellą, królem polskim, staje czasowy pokój, czyli zawieszenie broni do Ś. Jana. Waclaw, król rzymski i czeski, jako pośrednik ze strony Zakonu, traktować będzie z zupełną mocą i wolą o ustalenie pokoju i zgody, tak jak to już Zakon dawniej z książętami ślązkimi, Konradem starszym i Konradem, synem jego, panami na Oleśnicy i Koźlu uczynił.

Pieczeći 9 zawieszonych na kłamrach, z tych dwie nieco uszkodzone. Dyplom w języku niemieckim, formatu większego.

20.

Lites, Nr. LIX, str. 449.

Wenceslaus Romanorum rex etc., 1410 Jun. 5, Prage, na prośbę W. Mistrza krzyżaków transsumuje dokument Władysława króla polskiego, mianujący go sędzią polubownym w sprawie z Zakonem krzyżackim.

Warszawa. Arch. Główne. Perg oryg. Nr. 28.

Hubert, Nr. 82.

Waclaw Król Rzymski i Czeski (Romanorum Rex) oznajmia, iż król polski Władysław Jagiello zlał na niego władzę, czyli plenipotecję tu wciągniętą pod datą: na granicy pruskiej i polskiej, we Wtorek po Ś. Franciszku Wyznawcy 1409 r. do załatwienia i ugodzenia wszelkich zatargów, niesnasek i pretensyj, pomiędzy Królem polskim i Mistrzem krzyżackim Ulrykiem de Jungingen zachodzących. Takowe upoważnienie komunikuje Mistrzowi w formie autentyku.

Pieczeć zawieszona na kłamerce, mała, w dobrym stanie, format średni.

21.

Lites, Nr. LX, str. 449.

Sigmund Kunig czu Ungarn etc., 1410 Jun. 16 czu Oven, robi wyrzuty Władysławowi Jagielle o kroki nieprzyjazne przeciwko Krzyżakom i grozi daniem pomocy Zakonowi.

Warszawa. Arch. Główne. Perg. oryg., u którego na jedwabiu fioł.-czarnym przywieszona pieczęć średniej wielkości.

Hubert, Nr. 83.

Zygmunt, król węgierski, margrabia brandeburski i generalny Wikary Ś-go Państwa rzymskiego, oznajmia Władysławowi Jagielle, królowi polskiemu, iż gdy Mistrz krzyżaków, Ulryk Jungingen, użalając się, iż mimo dotrzymanyh ze strony Zakonu zobowiązań, jest zagrożony wojną, którą Król polski wojskiem z niewiernych złożonem przeciwko niemu i Królowi Czeskiemu Waclawowi ma zamiar prowadzić, on, Zygmunt, jako Wikary państwa rzymskiego, pomocy i obrony przeciwko niewiernym dać nie omieszka.

Dyplom w języku niemieckim, pieczęć wielka jako Wikarego, z Orłem dwugłowym, zawieszona na jedwabiu kolorów: błękitnego i czarnego, mało uszkodzona, formatu średniego.

22.

Lites, Nr. LXI, str. 450.

Boguslaus Stetinensis etc. dux 1410 Aug. 29, ante castrum Marienburg, zawiera z Władysławem królem polskim układ o posiłki wojenne.

Warszawa. Arch. Główne. Perg. oryg. Nr. 534.

Hubert, Nr. 88.

1410.

Pod Malborgiem, w Piątek, poniżej Oktawy Ś. Bartłomieja, 31 Sierpnia.

Bogusław książę Pomorski na Szczecinie zeznaje, jako Władysław Jagielło król polski oddał mu w dożywotnie

posiadanie zamki następujące: Bytow, Człuchow, Chojnice, Trydlam i Baldenburg i inne, i, że on wywdzięczając się za takowe nadanie, zbrojną pomoc przeciwko nieprzyjaciolom króla dawać będzie, mianowicie, przeciw Krzyżakom, zaś przeciwko Królowi węgierskiemu pod pewnymi warunkami swoją interwencję obiecuje. Zastrzega prócz tego, że tylko do granic Wielkopolskich wojsko posiłkowe swoim kosztem utrzymywać będzie, po przejściu tej, Król potrzeby tegoż wojska załatwiać obowiązek bierze.

Pieczęć cała wisi na pasku pergaminowym, format średniej wielkości.

23.

Lites, Nr. LXIV, str. 455.

Henricus de Plaen Ordin. s. M. Theuton. magister general. 1410 Dec. 9 in Thorun, potwierdza zawieszenie broni między Polską a Zakonem.

Warszawa. Arch. Główne. Perg. oryg., u którego 12 pieczętek przywieszono Z tych, jednej braknie, a trzy uszkodzone.

24.

Lites, Nr. LXVI, str. 461.

Fr. Heinricus de Plauwen Ord. b. M. Theuton. magister general. 1411 Febr. 1, Thorun, zawiera pokój z Władysławem Królem polskim i Witoldem W. Ks. Litewskim.

Warszawa. Arch. Główne. Perg. oryg. Nr. 782.

Hubert Nr. 97.

1411.

W Toruniu, w pierwszą Niedzielę miesiąca Lutego,
I Lutego.

Pokój pomiędzy Wład. Jagiellą, Królem polskim i Ks. litewskim Witowdem z jednej, a Mistrzem Zakonu Krzyżackiego Henrykiem de Plawen, Zakonem i Ziemią tegoż Zakonu, Pruską i Inflancką, z drugiej strony, w Toruniu zawarty, którego uczestnikami, również Wacław X. biskup wrocławski, Kazimierz Szczeciński,

Konrad z synami, Oleśnicki, Jan Saski, Jan z braćmi Głogowski, Ludwik Brzegski i inni książęta, hrabiowie i barony. Punkta traktatu ważniejsze: Ziemia Dobrzyńska przy Koronie pozostaje. Żmudź zostaje przy Królu i Księżciu litewskim dożywotnio, poczem należec będzie do Zakonu. Xiążę Mazowiecki odzyskuje Ziemię Zawskrzyńską, w zastawie u Zakonu będącą. Ziemie: Pomorska, Michałowska i Chełmińska, tudzież Nieszawa, Murzynów i Orlów przynależą Zakonowi. O żegludze na Wiśle i Drwęcy, w razie sporu, decyzya polubowna rozstrzyguie. Spory główne, Ojciec Ś-ty, jako superarbiter stron obydwóch, załatwiać będzie raczył.

Pieczeći 10 na zawiaskach pergaminowych, z tych 3 uszkodzone, format duży, trochę uszkodzony.

25.

Lites, Nr. LXXIII, str. 472.

Nuncii Władisłai regis Polon. et Wythowdi M. duc. Lithwanie 1413 Febr. 21, in castro Marienburg, zdają sprawę z poselstwa swego do Zakonu, celem wręczenia temuż dokumentów dotyczących Żmudzi.

Warszawa. Arch. Głów. Perg. oryg. Nr. 561.

Hubert, Nr. 103.

1413.

W Malborgu, dnia 21 Lutego.

Posłowie króla pols. Władysława Jagielly wysłani do Mistrza Krzyżaków, Henryka de Plawen, celem wręczenia mu dyplomatu na posiadanie Ziemi Żmudzkiej, protestują przeciw pomienionemu Mistrzowi, iż tenże odebrawszy z rąk ich takowy akt dyplomatyczny, po przeczytaniu i rozważeniu onego z radą swoją, odmówił po upływie dni trzech przyjęcia i zwrócił go tymże posłannikom.

Akt ten protestacyjny spisany został przez notaryuszów publicznych dyecezyi Płockiej i Gnieźnieńskiej, w formie urzędowej, opatrzony znakami notaryalnemi, w owym czasie, w miejsce pieczęci, przez pisarzów publicznych używanemi, format kwadratowy.

Z zestawienia regestów wydawnictwa *Lites*, z regestami spisu Huberta, okazuje się, że te ostatnie, niezależnie od dodanych do nich szczegółów sfragistycznych, odtwarzają dokładnie przebieg dyplomatycznych stosunków między Polską a Zakonem krzyżackim, w okresie dziejowym dwóchsetnym, w trakcie którego w charakterze Wielkich Mistrzów Zakonu działali:

1. Hermann von Salza (1210—1239).
2. Konrad Landgraf Turyngii (1239—1244).
3. Henryk hr. Hohenlohe (1244—1253).
4. Poppo von Osterna (1253—1262).
5. Hanus von Sangershausen (1262—1273).
6. Hartmann von Heldrungen (1274—1283).
7. Burhard von Schwenden (1283—1290).
8. Konrad von Feuchtwangen (1290—1297).
9. Godfryd von Hohenlohe (1297—1303).
10. Sygfryd von Feuchtwangen (1309—1312).
11. Karol von Beffart (1312—1324).
12. Werner von Orselen (1324—1331).
13. Luder, Książę Brunświcki (1331—1333).
14. Teodoryk, albo Dytrych z Altenburga (1334—1341).
15. Ludolf Koenig von Weitzau (1342—1345).
16. Henryk Dusemer von Arffberg (1345—1351).
17. Winrych von Kniprode (1351—1382).
18. Konrad Zolner von Rotenstein (1382—1390).
19. Konrad von Wallenrod (1390—1393).
20. Konrad von Jungingen (1393—1407).
21. Ulryk von Jungingen (1407—1410).
22. Henryk von Plauen (1410—1413).
23. Michał Kuchmeister von Sternberg (1414—1422).

Wielu z pomiędzy owych Mistrzów Zakonu pozostawiło podpisy własnoręczne na przechowywanych w Archiwum Głównym dyplomatach i to właśnie nadaje im, oprócz doniosłości historycznej, tkwiącej w osnowie samych dokumentów, wartość pamiątki charakterystycznej i trwałe.

Z trzydziestu pięciu Wielkich Mistrzów brak jedynie dla zupełności obrazu bytowania Zakonu krzyżackiego na ziemiach polskich — dwunastu. Ostatnim Wielkim Mistrzem był, jak

wiadomo, siostrzeniec Zygmunta Starego, syn jego siostry Zofii, Albrecht, margrabia brandenburski, który po nieszczęśliwej a ostatniej ze swoim wujem wojnie, idąc za radą Lutra, by porzucił »głupią i przewrotną regułę Zakonu«, ożenił się i Prusy zamienił na księstwo świeckie, a złożywszy urząd wielkiego Mistrza wykonał w d. 2 kwietnia 1525 r. na rynku krakowskim hołdowniczą Królowi polskiemu za siebie i swoich następców przysięgę wierności.

Ubolewać należy, iż spis Huberta nie dochował się w całości, lecz nawet w tem, co zeń pozostało, spoczywa materyał źródłowy pierwszorzędnej dla dziejów doniosłości i dlatego ogłoszenie go w pamiętnym roku jubileuszowym, który ożywił niewygasłe wspomnienia chwały i blasku oręża polskiego, mnie mam, że obojętnem dla historycznej wiedzy swojskiej nie będzie.

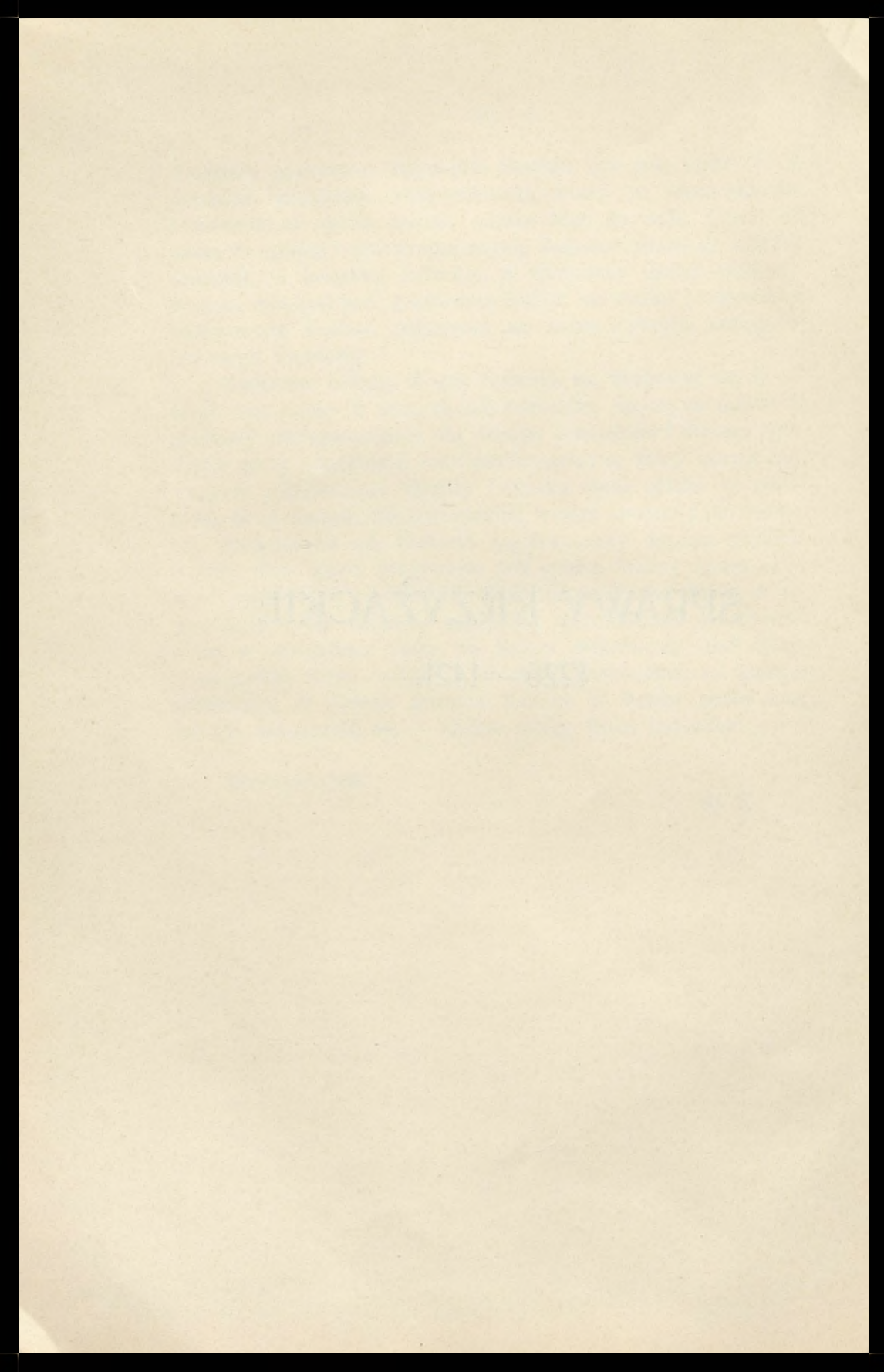
Rozpoczyna spis Huberta najdawniejszy dyplom papieski z roku 1215, który przyjęciem pod opiekę Stolicy Apostolskiej braci szpitalnych niemieckich Najświętszej Panny Maryi w Jerozolimie, nadał sankcyę najwyższą zgromadzeniu przeobrażonemu w następstwie czasu na Zakon wojowniczy, pod rzekomem godłem ślubu »czystości, ubóstwa i posłuszeństwa«, którego działalność w okresie trwania Zakonu w Polsce przez ciąg lat 296 zaznaczyła się — stałem owego ślubu łamaniem.

Warszawa, 1910.

Al. K.

SPRAWY KRZYŻACKIE

1226 — 1421.

1.

1215.

Lateran (w Rzymie) XII kal. Martii (18 Luty) pontificatus A-o 18.

Innocenty Papież bierze pod swą Opiekę braci Szpitalnych niemieckich Najświętszej Panny Maryi w Jerozolimie (krzyżaków) i potwierdza przywileje, prawa i posiadłości im służące i nadane.

Jest cyfra w kole cztero polowem, imię Papieża wyrażająca. Prócz tego są podpisy 17 Kardynałów, zdaje się, własnoręczne, z gryffami, czyli znakami różnokształtnymi, subscripsit znaczącymi. Pieczęć była, jak ślad pokazuje. Bulla ta jest uszkodzona na stronie prawej, format wielki, szerokości 23 cale, wysokości jeden łokieć i 6 cali prócz zakładki.

2.

1226.

Arimini, w Miesiącu Marcu.

Fryderyk II Cesarz Rzymski etc. na prośbę Hermana (Saltza) Mistrza Krzyżackiego zatwierdza darowiznę Ziemi Chełmińskiej, przez Konrada X-cia Mazowieckiego Zakonowi uczynioną, i takową ziemię, jako pod Monarchią Cesarstwa zostającą, oddaje w posiadanie Krzyżakom, zatwierdzając wszelkie prawa i swobody im nadane i służące, z wolnością postępowania i zarządzania tym krajem na wzór Xiążąt Cesarstwa.

Pieczęć oderwana, format większy.

3.

1228.

W Beze, Nona Calendas Maji.

Konrad Xiążę Mazowiecki i Kujawski, za zezwoleniem wszystkich współdziedziców swoich, ziemię Chełmińską

i wieś Orłów w Kujawach położoną, na wieczną własność zakonowi Krzyżackiemu nadaje, przy której darowiznie byli obecni i pieczęcie swoje przyłożyli Xiążęta Polscy i Biskupi i inni Panowie.

Pieczęcie dwie małe w dobrym stanie pozostały i są zawieszane na jedwabiu czerwonym; na drugiej większej jest napis naokoło: »*Sigillum Conradi Ducis Mazovie et Cujavie*«; w środku tarczy stoi Mąż, czyli rycerz zbrojny, trzy pieczęcie oderwane, jak ślad pokazuje, — format mały.

4.

1228.

Na brzegu Wisły przeciw Płocka w Mcu Lipcu (IV non. ejusdem Mensis) w dzień Ś-o Odalryka (4 Lipca).

Konrad X-że Mazowiecki łącznie z synami swemi Bolesławem, Kazimierzem i Ziemowitem daje Zakonowi Krzyżackiemu Zamek Dobrzyń z obrębem ziemi pomiędzy rzekami Kamenzą i Kolmenzą położonej, z częścią wsi Dąb za Wisłą, tudzież wieś Siedlce pod Włocławkiem, do posiadania prawem dziedzicznym, uwalniając go od opłaty ceł wodnych i lądowych. Również Biskup Mazowiecki Gunther nadaje temuż Zakonowi Wieś Kościelną w tejże ziemi Dobrzyńskiej, z wyspą Wielką do niej należącą, tudzież dziesięciny od kolonistów niemieckich, wyłączając polskich. Nakoniec Kanonicy z Włocławka ustępują temuż Zakonowi praw swych do wsi Wyszyna z przyległościami.

Pieczęcie cztery Biskupie, nieco uszkodzone, zawieszane na jedwabiu kolorów słomianego i czerwonego, piąta pieczęć format podługowaty mały.

5.

1230.

Bez daty.

Konrad Xiąże Mazowiecki i Kujawski darowuje Zakonowi Krzyżackiemu zamek Niszowe i cztery wsie Orzechocino, Niszowe, Niszewkę i Okolle (Occola) — za którą darowiznę bracia pomienionego Zakonu przyrzekli walczyć w każdym czasie, wspólnie z pomienionym Xięciem. Szczałek pieczęci zawieszony na jedwabiu czerwonym już wyblakłym, dwóch pieczęci brakuje, format mały.

6.

1230.

Bez daty.

Krystyan (Christianus), pierwszy Biskup w Prusiech, czyni ogólną donacją swych dóbr jakie miał sobie nadane od X-cia Konrada i Biskupa Płockiego na własność Zakonowi Krzyżackiemu, a to na obronę Kościołów, przez Pogan prawie zniszczonych, zastrzegając sobie daninę zbożową od tegoż Zakonu.

Pieczęć — Format małeńki, dziurka w pergaminie u dołu świadczy, że pieczęć była zawieszoną, nieco uszkodzony w rogu od lewej strony.

7.

1230.

W Płocku (Ploze) 16 Kalend. Aprilis.

Przeor X. X. Dominikanów w Chełmie i Gwardyan X. X. Franciszkanów w Toruniu świadczą, jako widzieli pismo Biskupa Płockiego (Gunthera) i Dziekana tamże w słowach następujących: że pomieniony Biskup Płocki zapatrzwszy się na darowiznę ziemi Chełmińskiej przez Konrada X-cia Mazowieckiego, Zakonowi Krzyżackiemu uczynioną, i ze względu na spustoszone dobra swoje Biskupie przez Pogany Pruskie, postanowił darować i daruje temuż Zakonowi, wszystkie folwarki, posiadłości, wsie, zamki, grunta, dziesięciny, kościoły i inne dochody do Biskupstwa płockiego należące, w Ziemi Chełmińskiej położone, wyjąwszy Ś-e namaszczenie i poświęcenie Opatów, Zakonnie, Kościołów etc.

Trzy pieczęcie małe z tych dwie połamaue i obszyte w płótno trzecia nieco uszkodzona wszystkie zawieszone na paskach pergam. format mały kwadratowy.

8.

1230.

Bez daty.

Konrad X-że Mazowiecki i Kujawski, za zezwoleniem swej żony Cafii (w Dogielu Agafia), tudzież synów Bolesława, Kazimierza, Ziemowita i Ziemomysła, daruje Zakonowi Krzyżackiemu całą Ziemię Chełmińską, poczynając od miejsca gdzie Drwęca wypływa z granic

Pruskich etc. Krzyżacy zaś przyrzekają temuż Księżciu i jego następcom walczyć w każdym czasie pko nieprzyjaciolom Krzyża Ś-o i Jego (Xięcia) to jest przeciwko Poganom.

Podług brzmienia tego przywileju winna być zawieszona pieczęć X-cia Konrada »*meique Sigilli appensione*« tymczasem jest pieczęć z napisem »*Sigillum Guntheri Episcopi Mazoviensis*« tu musiała zajść omyłka w pieczęciach; prócz tego ma być podpis własnoręczny Gunthera, to wszystko nie zdaje się prawdziwem, nawet przywilej ulega podejrzeniu, format mały.

9.

1230.

Anagniae 17 Kal. 7-bris pontificatus Anno IV.

Grzegorz IX Papież potwierdza darowizny Zakonowi Krzyżackiemu, przez Biskupa Pruskiego i X-cia Mazowieckiego Konrada poczynione.

Pieczęć ołowiana zawieszona na niciach jedwabiu żółtego i czerwonego format mały kwadratowy.

10.

1230.

Anagniae 11 Mens. Septembris pontific. Anno IV.

Grzegorz IX Papież oznajmia Zakonowi Krzyżackiemu, iż przekonawszy się z pisma X-a Mazowieckiego Konrada o wprowadzeniu przez niego ich Zakonu na obronę Chrześcijan od napadu Pogan Pruskich, i o darowaniu przez Tegoż Zamku Chełmińskiego z przynależnościami, z warunkiem, że cokolwiek tenże Zakon na Poganach zdobędzie, to stanie się jego własnością; -- potwierdza na prośbę pomienionego X-cia przywileje i nadania przez niego Zakonowi udzielone.

Pieczęć ołowiana na niciach jedwabnych koloru żółtego i czerwonego zawieszona, format średni.

11.

1233.

W Sereku v. Streku w rezydencji (in Caminata) Ojca X. Kazimierza, w dzień Świętych 3 Króli.

Kazimierz X-że Kujaw. i Łęczycki darowiznę Ziemi Chełmińskiej przez X-cia Mazowieckiego Konrada, Ojca swego, na rzecz Zakonu Krzyżackiego uczynioną oraz

wszelkie Układy i Umowy z Mistrzem Krzyżaków i Zakonem jego w przedmiocie tej donacyi, jak niemniej względem odpierania napadu Prusaków na Mazowsze — zawarte, potwierdza.

Pieczczę wyraźna nieco w górze od lewej strony uszkodzona, wyobraża X-cia w Koronie przyzywającego prawą ręką lwa, a tarczę w lewej trzymającego, w koło napis: »*St. Sigillum Kazimiri Dei Gratia Ducis Lanciciae et Cujaviae*«, zawieszona na jedwabiu czerwonym; format mały.

12.

1234.

Reatae III non. Aug. Pontificatus A-o 8.

Grzegorz IX Papież Ziemię Chełmińską, przez Konrada X-cia Mazow. Zakonowi Krzyżackiemu darowaną, poddając pod prawo i własność Ś-go Piotra, i biorąc ją pod szczególną Opiekę i obronę Stolicy Apostolskiej, oddaje takową w posiadanie wieczyste pomienionemu Zakonowi Krzyżackiemu, zastrzegając, iż cokolwiek tenże w przyszłości na Poganach zdobędzie, to również będzie zostawać pod prawem i własnością tejże Stolicy Apostolskiej. Na uznanie zaś Zwierzchnictwa (Dominii) Stolicy Apostolskiej, czynsz roczny przez Zakon ma być płacony.

Pieczczę ołowiana, na jedwabiu kolorów żółtego i czerwonego, format średni i kwadratowy.

13.

1234.

Spoleti 8 Septembr. pontificatus N. VIII.

Grzegorz IX Papież okazując X-ciu Mazowieckiemu Konradowi swą radość i względność z powodu odznaczającej się Jego pobożności i uszanowania dla Stolicy Apostolskiej, tudzież pochwalając darowizny dóbr dla Zakonu Krzyżackiego poczynione, poleca dalszej Jego Opiece tenże Zakon i oświadcza, że dobra przez niego (Zakon) posiadane i nabyć się mogące, poddając pod własność Ś-go Piotra, oddaje takowe do używania i posiadania pomienionemu Zakonowi.

Pieczczę ołowiana na sznurku konopnym zawieszona — format średni.

14.

1235.

Viterbij II Ianuar pontificatus Anno IX.

Grzegorz IX Papież na prośby Zakonu Krzyżackiego potwierdza układ, czyli ugodę pomiędzy tymże Zakonem a Konradem Xięciem Mazowieckim i Kujawskim i Jego Synami, o zamek Dobrzyński zawartą.

Pieczęć ołowiana zawieszona na niciach jedwabnych kolorów żółtego i czerwonego, format mały kwadratowy.

15.

1235.

Perussy 13 Kal. Maj. pontificatus N. IX.

Grzegorz IX Papież wcielenie Ziemi Dobrzyńskiej do posiadłości Zakonu Krzyżackiego za zezwoleniem Biskupa Płockiego, potwierdza.

Pieczęć z ołowiu wisząca na jedwabnych niciach kolorów żółtego i czerwonego, z jednej strony napis *Gregorius P. P. VIII*, z drugiej wyobrażenie głów SS. Piotra i Pawła z litt. *S. P. A. S. P. E. (Sanctus Paulus Apostolus — Sanctus Petrus Episcopus)*, format mniejszy kwadratowy.

16.

1238.

W obrębie wsi Piskowe zwanej, 3 Kalend. Iulii.

Kazimierz Xiążę Kujawski zawiera układ z Krzyżakami, podług którego zrzeka się wyrządzać krzywdy posiadłościom ich Zakonu, wchodzić z poganami w ugodę, zawierać pokój, lub zawieszenie broni, bez wpływu i wiedzy Zakonu — obowiązuje się wymierzać sprawiedliwość domagającym się takowej, wszelkie nieporozumienia drogą przyjacielską ułatwiać i zdawać się na sąd Biskupa Kujawskiego, a to pod karą klątwy Papieskiej etc.

Pieczęć dwie, mniejsza uszkodzona Krzyżacka — druga również uszkodzona Xiążęca wyobraża rycerza pędzącego na koniu, obie dwie zawieszono na paskach pergaminowych — format mały.

17.

1252.

W Poznaniu, ponizej oktawy ŚŚ. Piotra i Pawła Apostołów.

Bolesław Xiążę Polski przez wzgląd na zasługi Hrabiego (Comitis) Raczona (Raczononis), których dał do-

wody odzyskawszy zajęte przez Krzyżaków zamki Zbączyn (Cbusyni) i Drezen (Drezen), nadaje temuż i jego potomkom prawem dziedzictwa majątność Raczonowice, tak nazwaną od imienia pomienionego Hrabiego Raczon, uwalniając go od wszelkich posług, opłat, danin i poboru. Pieczęć uszkodzona i starta zupełnie w tarczy, zawieszona na niciach koloru zielonego, pismo regularne wyraźne, format mały.

18.

1256. W Neapolu 7 Idus Martii (9 Marca) Pontificatus N. I.

Aleksander IV Papież potwierdzając ugodę pomiędzy Zakonem Krzyżackim z jednej, a Xię. Kujawskim i Łęczyckim Kazimierzem z drugiej strony, o posiadłości Lubawskie i inne zawartą, zaleca Biskupowi Chełmińskiemu, aby ugodę takową, jako przez strony obydwie dotąd zachowywaną, starał się niezłomnie utrzymać.

Pieczęć ołowiana zawieszona na sznurku konopnym — format mniejszy.

19.

1257. W starym Włocławku (antiqua Vladislavia) pridie nonas Augusti — w przytomności Gwardyanów: Włocławskiego i Toruńskiego.

Kazimierz Xią. Kujaw i Łęczycki zawiera przyjacielską ugodę z Zakonem Krzyżackim. Obie strony przyrzekają wzajemną zgodę i pokój wieczny. — Xiąże zrzeka się pretensyi do ziemi i dóbr przez Zakon posiadanych; stwierdza układ o dobra Lubowę (Lubovia) i Sawsin (Sausin) i wypłaca Zakonowi 60 grzywien sreb. za wieś Rogów.

Pieczęć formatu małego mała uszkodzona na jedwabiu różowym czyli czerwonym wyblakłym zawieszona. Dyplom pergam. małego formatu.

20.

1258. Viterbij VII Kal. Aug. pontificatus Anno 3-o.

Aleksander IV Papież biorąc pod opiekę i własność Stolicy Apostolskiej Ziemię Chełmińską, przez Xięcia Mazowieckiego Konrada Zakonowi Krzyżackiemu daro-

waną — potwierdza przywilej tegoż Xięcia w całej osnowie, na pomienioną darowiznę, pod datą w Kruśnicy przed Mostami w M-cu Czerwcu 1230 r. temuż Zakonowi udzielony.

Pieczęć ołowiana, zawieszona na niciach jedwabnych koloru żółtego i czerwonego — format wielki.

21.

1259.

Anagniae XVI Kal. Ianuarii pontificatus Anno V.

Alexander IV. Papież zaleca Zakonowi Krzyżackiemu, aby z Xiążętami i panami przy granicach pruskich z posiłkami stojącymi, i związek z Zakonem uczynić pragnącymi, połączył się, celem odparcia napadu Tatarów, już blisko posiadłości pruskich będących.

Pieczęć ołowiana jak zwykle z napisem Papieża i wyobrażeniem S-ch Apostołów Piotra i Pawła, na sznurku czyli szpagacie konopnym zawieszona — format mniejszy, pergamin gruby i mocny.

22.

1260.

Anagniae VIII Kal. Febr. Pontificatus Anno 6.

Alexander IV, Papież, grody, zamki, miasta i wsie, przez Zakon Krzyżacki na poganach w Prusiech zdobyte, wyjąwszy te, które Chrześcijanie posiadają, bierze pod opiekę, prawo i własność Ś-go Piotra, i w posiadanie wieczne temuż Zakonowi oddaje.

Pieczęć ołowiana wisi na jedwabiu kolorów żółtego i czerwonego, format średni.

23.

1262.

W Toruniu d. 3. Marca.

Pomiędzy miastem Toruniem z jednej a Zakonem Krzyżackim z drugiej strony umowa, zawierająca zamianę gruntów, pastwisk, młynów.

Pieczęć na około uszkodzona — wyobrażająca w środku N. Maryę Pannę, na jedwabiu zielonym zawieszona, pisany po niemiecku równo i wyraźnie — format mniejszy kwadratowy.

24.

1263.

W Włocławku (juvenis Vladislavia) Indictione sexta.

Kazimierz Xiążę Łęczycki i Kujawski i mistrz Krzyżacki Anno, piszą się na kompromiss, celem załatwienia wszystkich sporów i pretensyi wzajemnych; ze strony Xięcia za sędziów polubownych wybrani: Xiążę Sambor i Wolimir Biskup Wrocławski — ze strony zaś Mistrza Frederyk de Husen i Jan de Wegelenben, nadto wspólnie, czyli od stron obudwóch, X. Biskup Chełmiński, którego zdanie, połączone ze zdaniem jednej z stron powyższych, stanowić ma wyrok polubowny.

Pieczenie dwie małe mocno uszkodzone, wiszą na paskach pergaminowych; 3-cia oderwana; format mały kwadratowy.

25.

1263.

Apud Urbem veterem per manum Magistri Michaelis, S. R. Eccl. Vicecancell. III Cal. Febr. Pontificatus A-o tertio — Znaki i podpisy cyfry Papieża i 18 Kardynałów.

Urban IV. Papież potwierdzając na wzór swych poprzedników przywileje i nadania Zakonowi Krzyżackiemu udzielone, stanowi nowe prawa i przepisy dla tegoż Zakonu, według których na przyszłość rządzić się ma.

Pieczeń ołowiana na niciach jedwabnych kolorów żółtego i czerwonego zawieszona — format wielki.

26.

1271.

W Inowrocławiu (Inolodislau) in Vig. 00SS.

Bolesław Xią. Polski za pośrednictwem Wolimira Biskupa Wrocławskiego zawiera ugodę z Mistrzem krzyżackim Teodorykiem de Gatersleben, mocą której zobowiązuje się wypłacić w trzech ratach na rzecz Zakonu sumę 160 grz. a to jako wynagrodzenie za szkody zrządzone w Dobrach Orłowie, Muszynie i Nosowie w czasie wojny i oblężenia Ziemi kujawskiej. — Za wypełnienie tego zobowiązania się zareczają nadto: Tomisław Podczaszy Poznański, Waclaw z Starogrodu, Za-

menta z Dupina, Mikołaj z Zarubowa, Zbilud z Razyna, Nasan z Broda Kasztelanowie, Roszko Podkomorzy Gieczu, Sędziwój Marszałek, Mikołaj Podstoli, Maciej Wojewoda, Bezzadon z Zagapki, Piotr z Razegowa, Wojciech Podskarbi, i Mikołaj Podsedek, Kasztelanowie Kujawscy.

Pieczęci nie ma, ale jest ślad że była zawieszoną na klamercie pergaminowej — dyplom małego formatu poobrzynany.

27.

1278.

W Wiedniu 6 Idus Octobr.

Rudolf Król Rzymski potwierdza przywilej Fryderyka II Cesarza Rzymskiego Króla Jeruzolimy i Sycylii z r. 1226, którym tenże Cesarz na prośbę Hermana (Saltza) Mistrza Krzyżackiego zatwierdza darowiznę Ziemi Chełmińskiej przez Konrada X-cia Mazowieckiego Zakonowi Krzyżackiemu uczynioną.

Pieczęć nieco uszkodzona wyobraża siedzącego majestatycznie na tronie monarchę, z napisem około uszkodzonym *Rudolphus Dei Gratia Romanorum Rex Semper Augustus* zawieszona na jedwabiu zielonym format średni — duplikat z tegoż roku.

28.

1278.

W Lendzie w klasztorze X. X. Cystersów w dzień Ś-o Bartłomieja.

Przemysław X-że Wielkopolski, pośrednik pomiędzy Xiążętami Sieradzkim i Kujawskim, taką między temiż stanowi ugode, że X-że Sieradzki Leszek zwrócić winien bratu swemu Ziomomysłowi Ziemię Kujawską, ten zaś przyrzeka, nieutrzymywać w kraju i na dworze żołnierzy niemieckich i ich synów, obowiązuje się nadto potwierdzić przywileje przez stryja i wyż wymienionego brata swego dawniej udzielone i wznosić miasta i wsie za poprzednią radą swych baronów.

Pieczęć nie istnieje i tylko zawiaski pergaminowe, na których była zawieszona, pozostały — dyplom małego formatu.

29.

1303.

W Toruniu w piątek wśród Oktawy Ś-go Marcina (15 Listopada).

Leszek X-że Kujawski i Pan na Wyszogrodzie w summie 180 grzywien monety Toruńskiej od Zakonu krzyżackiego na pilną potrzebę pożyczonej, oddaje temuż na dwa lata w zastaw Ziemię Michałowską, z podziału pomiędzy braćmi Przemysławem i Kazimierzem, nastąpionego, na siebie przypadłą, z warunkiem, iż gdyby w ciągu powyższego terminu, on, lub bracia jego, tu wymienionej summy zastawnej nie wypłacili, Ziemia Michałowska przejdzie na dziedzictwo Zakonu. Obowiązuje się prócz tego odzyskać dobra Orzk przez Stryja swego zajęte, i te do zastawu dołączyć, wyjąwszy Wielki Zelech, które waleczny Bartusch ma posiadać.

Pieczęć starta zawieszona na pasku pergaminowym, format mały.

30.

1304.

W Toruniu w dzień Ś-o Kalixta Papieża i Męczennika.

Leszek X-że Kujawski i Pan na Inowrocławiu (juvenis Vladislavia) Ziemię Michałowską przypadłą na niego z podziału, pomiędzy nim i braćmi jego Przemysławem i Kazimierzem nastąpionego, oddaje Zakonowi Krzyżackiemu w zastaw na dwa lata, w summie 300 grzywien monety Toruńskiej, złożonej z dwóch summ 180 i 120 grzywien na własną potrzebę pożyczonej, — obowiązuje się prócz tego odzyskać Dobra Orzek, do pomienionej Ziemi Michałowskiej przez Stryja swego X-cia Dobrzyńskiego uzurpowane, i te również oddać Zakonowi na wypadek niewykupu tej ziemi po upływie lat dwóch, Zakon stanie się jej właścicielem.

Pieczęć, zawieszona na pasku pergaminowym, na tarczy starta, format mniejszy.

31.

1304.

Toruń w dzień Ś-o Kalixta Papieża Męczennika (14 Października).

Konrad Saccus Mistrz krzyżacki zeznaje, jako wziął od Leszka X-cia Kujawskiego w zastaw ziemię Michałow-

ską, którą po oddaniu sobie przez tegoż Xięcia, lub braci Jego Xiążąt Przemysława i Kazimierza summy pożyczonej 300 grzywien toruńskich, zwrócić obowiązuje się — w razie zaś nieoddania tej summy po upływie lat dwóch ziemia ta stanie się własnością Zakonu owego.

Pieczęć mianowicie tarcza zupełnie zniszczona, massa tylko wisi na pasku pergaminowym — format mały.

32.

1309.

W Toruniu w dzień Ś. Ś. Filipa i Jakóba (1 Maja).

Henryk z Płocka (dictus de Plock) Mistrz ziemi Pruskiej wraz z swym Zakonem krzyżackim na Włocławku (Dominus Vlad) dostatecznie dowiódł: iż zarządzając Ziemią pomorską w imieniu stryja swego Władysława Xięcia krakowskiego, poniósł szkody 4000 grzywien srebr. prócz innych długów, i że z powodu takiego zadłużenia się został w konieczności sprzedać Zakonowi rybołówstwo i dobra należące do swej Matki Xiężnej Kujawskiej Salomei, Sukcesyi Ojczystej, a położone pomiędzy Nogatem i morzem. Zeznanie to Mistrz krzyżacki powodowany zamiłowaniem prawdy i sprawiedliwości postanowił zaprotestować.

Dwie pieczęcie małe zawieszono na pasku pergaminowym, 3-cia oderwana — pierwsza nieco uszkodzona druga cała ma napis wkoło »*Sigillum provincialis terrae Culmensis*« format mały.

33.

1312.

W Płocku 15 kal. Julii (17 Czerwca).

Jan biskup płocki z Mistrzem krzyżackim Karolem z Trewiru ugodę o Ziemię Michałowską i o 200 grzywien na Zamku Ksemte lokowanych zawiera, mianowicie, zastrzega sobie Jan Biskup po upływie lat 7 opłatę 90 grzywien tytułem dziesięcin — posiadanie dóbr Biskupich, tem prawem jak wieś Orchowo w Ziemi Chełmińskiej, połów ryb w Drwęcy, wręb w lasach etc.

Dwie pieczęcie wiszące na paskach pergaminowych — format kwadratowy mierny.

34.

1317.

W Nieszawie XVI kal. Aug. (17 Lipca).

Leszek Xiąże Kujawski i Pan na Inowrocławiu (juvenis Vladislavia) oznajmia, iż lubo na terminie oznaczonym zastawionej Ziemi Michałowskiej od Zakonu Krzyżackiego nie wykupił i, tym samym tenże Zakon według poprzednich umów stał się jej Właścicielem, mając sobie jednak po wzajemnem zniesieniu się i ułożeniu w Nieszawie dodaną jeszcze sumnę 200 grzywien Toruńskich do summy dawnej zaciągniętej; z tego względu uważając postępek Zakonu krzyżackiego sumiennym, pomienioną przeto Ziemię Michałowską na własność i dziedzictwo onemu oddaje.

Pieczęć nie egzystuje.

35.

1326.

In Strasberch (Brodnica). Nazajutrz po Obrzezaniu Jez. Christ. (2 Stycznia).

Wacław X. Mazowiecki Pan na Płocku za porozumieniem się z braćmi swemi Ziemowitem i Trojdenem zawiera z Mistrzem krzyżackim Wernerem i całym Zakonem pokój wieczysty.

Pieczęć wielka bardzo wystawia rycerza stojącego z kopią, a przy niej chorągiewka w prawej ręce. Na tej chorągiewce jest pięć punktów w kształcie takim: ; Lewa opiera się na tarczy, czyli raczej zbroi, albo rudlu. Litografowana u Stronczyńskiego, między pieczęciami pod Nr. 5. Sam dyplom litografowany pod Nr. 28. Zawieszona ta pieczęć, pięknie dochowana (tylko, że kawałek lewego brzegu odłamany), na niciach lnianych granatowego i szarego koloru.

36.

1329.

Datt. w Toruniu w poniedziałek po niedzieli laetare (3 Kwietnia).

Jan Król Polski i Czeski daje pozwolenie Wernerowi de Orsela Mistrzowi krzyżackiemu lokowania nowych wsi w Ziemi Dobrzyńskiej, i osadzenia ludzi na pustych gruntach, wyjąwszy Dobra do Zamku Dobrzyńskiego należące.

Pieczęć w połowie uszkodzona czyli odlupana na pasku pergaminowym zawieszona, format mały.

37.

1330.

W Metz (Metes) d. 16 Marca.

Jan Król Czeski i Polski Ziemię Dobrzyńską Wernerowi de Orsela Mistrzowi krzyżackiemu i Zakonowi Jego za sumę 4.800 kop. groszy pragskich sprzedaje, zareczając za spokojność w tym względzie swej małżonki Elżbiety i dzieci swoich. Oświadcza oraz, iż dopóty niewejdzie w układy przyjacielskie z Xięciem Władysławem (Łokietkiem) który się mianuje Królem krakowskim (Regem Cracovie), dopóki tenże i syn brata jego Ziemowita (Symovite) niegdyś Xiąże Dobrzyński, nie zrzekną się praw swoich i pretensyi do sprzedanej teraz ziemi. Pieczęć bardzo piękna i dobrze zachowana wyobraża rycerza na koniu pędzącego, zawieszona na niciach jedwabnych koloru czerwonego i zielonego — format średniej wielkości.

38.

1330.

W Mecu (Metis) d. 17 Marca.

Jan Król Czeski i Polski oznajmia Wazalom, Urzędnikom i wszystkim mieszkańcom Ziemi Dobrzyńskiej, iż Ziemię Dobrzyńską Mistrzowi Krzyżaków Wernerowi de Orsela i Zakonowi Jego za pewną sumę sprzedał i z tego względu uwalniając pomienionych mieszkańców od przysięgi sobie na wierność dawniej wykonanej, poleca aby takową wyż wymienionemu Mistrzowi i Zakonowi swemu teraz złożyli.

Pieczęć uszkodzona, pozostał jej szczątek trzymający się na pasku pergaminowym — format mały.

39.

1334.

W Marienburgu w Wigilią Ś. S. Filipa i Jakóba (30 Kwietnia).

Luderus Wielki Mistrz krzyżacki urodzony Xiążę Brunświcki, przedłuża do roku jednego rozejm z Kazimie-

rzem W. Królem Polskim według układu i warunków zawartych w Toruniu w roku zeszłym, obiecuje Zamek Brzeski z miastem i territorium onego oddać X-ciu Maczowieckiemu Ziemowitowi, a gdyby ten przyjąć nie zechciał, Maciejowi Biskupowi Wrocławskiemu. W przeciągu wyrażonego wyżej czasu Królowie Jan Czeski i Karol Węgierski traktować będą przez swych posłów o przyprowadzenie do skutku pokoju pomiędzy Królem Polskim a Zakonem, co gdyby nie mogło nastąpić, Zamek Brzeski ma być Krzyżakom powrócony.

Dyplom formatu średniego. Pieczęci siedm, na klamerkach pergaminowych zawieszzone, z których pierwsza, cokolwiek większa, W. Mistrza, sześć innych, dobrze wyciśnięte — są komandorów, wchodzących do tego układu.

40.

1335.

W Wyszegradzie w Węgrzech (19 Listopada).

Król Węgierski i Jan Czeski Królowie jako pośrednicy polubowni pomiędzy Kazimierzem W. Królem Polskim i Zakonem krzyżackim takie czynią rozsądzenie i postanowienie: Ziemia Kujawska i Dobrzyńska należeć ma Królowi Kazimierzowi i jego potomkom, wyjąwszy posiadłości, które przed wojną należały do Zakonu; Ziemię zaś Pomorską podług dawnego ograniczenia Zakon krzyżacki posiadać będzie.

Pieczęci dwie były zawieszzone jedna Karola Króla węgierskiego na jedwabiu koloru ponsowego, lecz tej całkiem niema druga na niciach jedwabiu zielonego i kanarkowego, której ślad pozostał i ten pokazuje że należała do Króla Jana Czeskiego, format dyplomu należy do większych.

41.

1335.

Dominica qua lautatur ad te I evani (1 Adwentu) 2 Grudnia, gdzie datowany? niewyraża.

Jan Król Czeski oznajmia Teod. Mistrzowi krzyżackiemu, iż trzy tygodnie bawiąc u Króla Węgierskiego traktował z nim, aby Król Polski zrzekł się za siebie i swych dziedziców pretensyi do Ziemi Chełmińskiej

i Pomorskiej, i aby tenże król udzielił Zakonowi błagalne listy do Ojca Ś-go o potwierdzenie tego zrzeczenia się, tudzież, aby dał zaręczenie za Biskupa i osoby świeckie, iż żadnej zemsty za krzywdy przez Zakon poczynione nie uczynią, nakoniec, aby wyjednał od Króla Węgierskiego podobne zrzeczenie się do powyższych Ziem, a to z tytułu że Król Węgierski ma za żonę Siostrę Króla Polskiego.

Pieczęć oderwana, ślad pozostał że wisiąca na klamerce pergaminowej. — Dyplom pergaminowy — formatu małego.

42.

1336.

W Krakowie w dzień Ś. Ś. Ś. Trójcy (27 Maja).

Kazimierz W. przyrzeka zachować i dotrzymać wszelkie postanowienia jakie Królowie Karol Węgierski i Jan Czeski w przedmiocie kontrowersyi z Zakonem krzyżackim zachodzących uchwalili.

Pieczęć mniejsza zawieszona na klamerce pergaminowej, uszkodzona, wycisku nie znać, format dyplomu mały.

43.

1337.

Oblat. pod r. 1342. N. 78.

Mandat Benedykta XII powtórzony w poleceniu Klemensa VI, aby Biskupi, szczególnie Krakowski i Chełmiński, starali się utrzymać dobre porozumienie między Król. Polskim a Zakonem krzyżackim.

44.

1337.

W Pakości we wtorek wstępny (Datum in Pakoszcz 3-iu Carnisprivio) 4 Marca w przytomności Mikołaja Poznańskiego Wojciecha Kujawskiego Wojewodów i innych Duchownych.

Kazimierz W. Król Polski mając sobie przez Xięcia Dobrzyńskiego i Łęczyckiego Władysława (Włodko) rezygnowaną ziemię Dobrzyńską w posiadaniu Krzyżaków zostającą, a pragnąc szczerłość i przychylność Jego wzajemnością odplacić, onemu ziemię Łęczycką w posiadanie i zarządzanie dożywotnie oddaje.

Pozostał odłamek pieczęci utrzymujący się na jedwabiu skręconym koloru jasno zielonego, czyli papuziowego — format średni.

45.

1337.

Datt w Wrocławiu (Leslav).

Jan Król Czeski oświadcza, iż jeżeli Król Polski Kazimierz W. umowy z Zakonem Krzyżackim w mieście Wyszogrodzie w Węgrzech zawartej, w swym czasie nie dopełni — natenczas on Zamki Brzeski i Włocławski, oraz Ziemię Dobrzyńską, sobie poruczone, Zakonowi Krzyżackiemu wyda.

Pieczęć na wpół złamana, górnej części brakuje — pozostała zawieszona na pasku pergaminowym — format mały.

46.

1338.

W Frankfurcie d. 22 Lipca.

Ludwik Cesarz Rzymski powziąwszy wiadomość o zajęciu przez wojska Kazimierza W. Króla Polskiego Ziem Krzyżackich i o wytoczonej przeciw temuż Zakonowi sprawie w Rzymie — napomina Dytrycha z Altenburga, Mistrza Krzyżackiego, aby posiadłości swych, jako od Cesarzów niemieckich nadanych, zabierać sobie nie dozwolali i w żadnym sądzie, bądź duchownym, bądź świeckim, bez zezwolenia Cesarskiego, pod utratą praw i dóbr, stawać nie ważyli się.

Pieczęć uszkodzona obszyta we flanelę, zawieszona na jedwabnym sznurku zielonym, format średni.

47.

1339.

Data tego wyroku we wsi Warschów, poniżej kościoła Ś. Jana r. 1339.

Transumpt, czyli kopia notaryalna wyroku komisarzkiego przez Benedykta XII zatwierdzonego, zapadłego w sprawie pomiędzy Kazimierzem W. Królem Polskim a Zakonem Krzyżackim, o spustoszenia, krzywdy i nadużycia w Prowincjach Wielkopolskich zrządzone, mocą którego tenże Zakon na zapłacenie 194.500 grzywien

i zwrot Ziemi Pomorskiej, Wrocławskiej, Chełmińskiej i Michałowskiej i na ponoszenie innych kar skazany został. Pieczęcie dwie zawieszono na jedwabiu zielonym, z tych pierwsza na pół przelamana — format duży zbrudzony.

48.

1339.

In Varschovia Pozn. diocesis, intra eccless. paroch S. Johannis Bapt. Septima indictione. Transumpt wydany przez Gwilelma Kardynała od S. Marka 1421 r.

Wyrok stanowczy, którym Kommissarze i Sędziowie od Stolicy Apostolskiej wyznaczeni przysądżają Kazimierzowi Król. Polskiemu Pomorze, tudzież Ziemię Michałowską, Kujawską, Dobrzyńską, a za szkody wyrządzone przez Krzyżaków i użytki ciągnione, skazują W. Mistrza i Zakon Krzyżacki na zapłacenie 194.500 grzywien polskiej wagi, a za koszta procesowe 1.600 grzywien.

Ogromne arkusze wszystkich trzech egzemplarzy, w r. 1421 spisanych. Czwarty egzemplarz tegoż aktu w urzędowym transsumpcie z r. 1499 pod N. 6 — 1024, a N. Kart. 161.

49.

1341.

W Avinionie 10 Kal. Julii (23 Czerwca) Ś. Stolicy roku 10.

Benedykta XII Papieża Bulla, czyli Mandat, mocą którego Ziemia Kujawska i Dobrzyńska oraz 10.000 złp. mają być zwrócone Kazimierzowi W. Królowi Polskiemu przez Zakon Krzyżacki; co się tyczy innych posiadłości Krzyżackich, jako to: Ziem Chełmińskiej, Michałowskiej i Pomorskiej, względem tych zaleca rozpoznanie Biskupom Miśnii, Krakowskiemu i Chełmińskiemu, z napomnieniem, aby przedmioty powyższe, ze słusnością i sprawiedliwością drogą przyjaźni pogodzili.

Pieczęć ołowiana, na sznurku prostym. Bulli format duży.

50.

1342.

W Avinionie III non. Maji (5 Maja — roku niema) pontificatus anno primo.

Commissarium Klemensa VI Papieża dane Biskupom Miśnii, Chełmińskiemu i Krakowskiemu celem pojedna-

nia Zakonu Krzyżackiego z Kazimierzem W. Królem Polskim, powrócenia Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej, tudzież 10.000 grzywien wagi polskiej przez Zakon Królowi, naostatek rozpoznania sposobem zgodnym praw, jakie Zakonowi służą na posiadanie ziemi Pomorskiej, Chełmińskiej i Michałowskiej.

(Ten mandat zdaje się być duplikatem tego, co pod Nr. 51, rzecz taż sama, tylko data inna, bo rok tenże).

Pieczęć ołowiana, na sznurku konopnym, formatu dużego.

51.

1342.

Apud Vilamnovam Avinionensis Dioces. 2-da Nonas Augusti (4 Sierpnia) Pontificatus Anno 1-o.

Klemensa VI Papieża mandat, z powtórzeniem i wpisaniem takiegoż mandatu, czyli polecenia Benedykta XII Papieża, mocą którego Biskupi, szczególnie Krakowski i Chełmiński, są obowiązani, aby wszelkimi siłami starali się utrzymać pokój, dobre porozumienie pomiędzy Królem Polskim Kazimierzem W. i Zakonem Krzyżackim i aby ten ostatni wrócił Królowi nieprawnie posiadane Ziemię Kujawską i Dobrzyńską, a przytem 10.000 grzywien za użytek z tychże posiadłości ciągnięty, temuż wypłacił.

Pieczęć, jak zwykle, mała, na ołowiu ulana i zawieszona na sznurku, czyli szpagacie konopnym, formatu wielkiego.

52.

1343.

W Poznaniu, w dzień Ś-o Macieja (25 Lutego).

Bogusław, Barnim i Warcisław, Xiążęta Pomorscy, z Kazimierzem W. Królem Polskim wchodząc w ściślejsze związki przyjaźni, z powodu małżeństwa pomiędzy królowną Elżbietą, córką królewską, a Xięciem wymienionym Bogusławem zawrzeć się mającego, oświadczają, iż radą i pomocą zbrojną sprzyjać Królowi gotowi i że przeciw wszystkim nieprzyjaciołom Króla, mianowicie Krzyżakom, posiłki wojenne w ilości 400 pancernych dadzą. Nadto Xiąże Bogusław wyznaje się być synem

Króla Kazimierza i swej żonie przyszej 2.000 kop. groszy szerokich pragskich zapisuje.

Pieczęci żadnej teraz niema, było 15 a od 14-tej pozostał jedwab w połowie, to jest 7 pieczęci pomarańczowy, a od 7 kanarkowy. Dyplom nieco zbutwiały i format średni, kwadratowy.

53.

1343.

W Krakowie, w dzień rozesłania Apostołów (15 Lipca).

Sześciu wojewodów i kasztelanów wskutek rozkazu królewskiego oświadczają i przyrzekają Ludolfowi Kunig (König), Mistrzowi krzyżackiemu, iż gdyby Król, lub ktobądź inny, ugodę i pokój z Zakonem krzyżackim chciał naruszyć, mianowicie ze względu Ziemi Pomorskiej, Chełmińskiej i Michałowskiej, — takiego ani radą ani pomocą wspierać nie będą, i owszem, do utrzymania i zachowania najściślejszej zgody zachęcać i nakłaniać nie przestaną.

Pięć pieczęci herb. uszkodzonych, szósta oderwana, format mały.

54.

1343.

W Krakowie, w dzień rozesłania Apostołów (15 Lipca).

Miasta Kraków, Sandomierz i Sandecz z rozkazu szczególnego króla Kazimierza W. i z własnego przekonania zaręczają Mistrzowi Wielkiemu Ludolfowi König i jego Zakonowi, iż ani Króla, ani kogobądź, ktoby się poważał gwałcić zgodę z nim zawartą, ani radą, ani pomocą wspierać nie będą, i owszem, wszelkiego starania do zachowania zgody dokładać będą.

Trzy pieczęcie powyższych miast, średniej wielkości, zawieszzone na klamerkach pergaminowych, dobrze zachowane, wycisk wyraźny, format średni.

55.

1343.

W Toruniu, w Niedzielę najbliższą przed Świętem S-tej Maryi Magdaleny (22 Lipca).

Otto Biskup Chełmiński, tudzież Opat Cysterski w Peplinie, w województwie Pomorskiem, i Ksienie Krystyna

i Małgorzata w Toruniu i Chełmie zrzekają się wszelkich pretensyi do Króla Kazimierza W., jakieby rościć mogli za poniesione straty w czasie wojen za Królów Władysława i syna Jego Kazimierza z Zakonem Krzyżackim prowadzonych.

Było pieczęci siedm, z tych pozostały dwie małe, z tych mniejsza dużo nadpsuta, od 5 są klamerki pergaminowe — format dyplomatu mały.

56.

1349. W Trausaczu 18 Kalend. Julii (14 Czerwca).

Kazimierz W., Król Polski, z Mistrzem Krzyżackim Henrykiem Thusmer (Dusner — według historyi) oznaczają granice pomiędzy Polską i Ziemią Kujawską z jednej, a Ziemiami Chełmińską i Pomorską, z drugiej strony. Pieczęć wielka królewska, zawieszona na jedwabiu błękitnym, nieco uszkodzona, od dwóch zaś pieczęci, Arcybiskupa i Biskupa brakujących, pozostał jedwab koloru pijusowego, format średni, w środku nieco uszkodzony.

57.

1384. W Malborgu, we Czwartek, w Wigilię Ś. Ś. Filipa i Jakóba Apostołów (30 Kwietnia).

Konrad Walrod, najwyższy Marszałek Zakonu Krzyżackiego, za zezwoleniem swego Mistrza, Konrada Zollner, odnawia lenność dóbr w Prusiech niejakiemu Byrstandt z Pawminden.

Pieczęć oderwana — format mały, pisany po niemiecku.

58.

1384. W Malborgu, w Czwartek, w Wigilię Ś. Ś. Filipa i Jakóba Apost. (30 Kwietnia).

Konrad Walrod (Wallenrod), najwyższy Marszałek Zakonu Krzyżackiego, za zezwoleniem swego Mistrza Konrada Zollner, odnawia lenność dóbr w Prusiech Sirtantowi z Powondim.

Pieczęć uszkodzona zupełnie na tarczy, zawieszona na pasku pergaminowym, po niemiecku — format mały.

59.

1386.

W Lewenburgu, we Wtorek przed S-tą Małgorzatą
(10 Lipca).

Warcisław i Bogusław, Xiążęta Pomorscy, oświadczają Mistrzowi Krzyżaków, Konradowi Zolner i Jego Zakonowi, iż on, jako i ludzie kosztem Zakonu żyjący, wolnymi będą od opłaty cel na łądzie i wodzie w Ziemi Dobrzyńskiej i Bydgoskiej (Bromberg) wtenczas, gdy oni, Xiążęta Pomorscy, bądź sposobem przyjacielskim, bądź skutkiem wojny, staną się posiadaczami Xięstwa Dobrzyńskiego, lub Ziemi Bydgoskiej — wyłączając wszakże od tego dobrodziejstwa miasta i ich ludzi.

Pieczęcie dwie zawieszane na jedwabiu kolorów karmazynowego i zielonego. Obiedwie całe, format mniejszy, po niemiecku.

60.

1388.

W polu pod Marienbergiem, w dzień Ś-o Remigiana
(1 Października).

Engelhard Rabe, Marszałek Zakonu Krzyżaków, i Konrad Walrode, Kommendor tegoż Zakonu, godzą się z Xięciem Litewskim Skirgiellem o zwrot zabranych w niewolę Krzyżaków w Prusiech.

Pieczęcie dwie małe, zawieszane na klamerkach pergaminowych, nadwyrężone — w języku niemieckim — format mały.

61.

1389.

W Niepołomicach, w Piątek po Ś-m Stanisławie (14 Maja).

Kommissarze Władysława Jagielly, Kr. Pols., jako to: Ziemowit X-że Mazowiecki, Dobrogost Biskup Poznański, Sędziwój Wojewoda Kalis., Jan z Tęczyna Kaszt. Wojnicki z jednej, i Kommissarze Mistrza Krzyżaków, Konrada Zolner z Rotenstajnu, jako to: Konrad Wallenrod Wielki Kommendor, Zylyrd Walpod Wielki Jałmużnik, i inni, zebrawszy się na wyspie w środku Wisły, pomiędzy miastem Solecz i wsią Czarnów położonej, i oznaczywszy miejsca zebrania się wspólnego w Złotoryi, lub Rypinie, dla traktowania, dla ważnych jednak

przyczyn i dogodności i za wspólnem porozumieniem się, kongres takowy do Najdynburga przenoszą.

Cztery pieczęcie komisarzy polskich małe, dobrze zachowane, na klamerkach pergaminowych wiszące, format średni.

62.

1390.

W Pyzdrach, w Środę najbliższą po Wszystkich SS-tych
(4 Listopada).

Warcisław Xiąże Pomorski zeznaje, jako Władysławowi Jagielle Król. i Koronie Polskiej złożył hold (homagium) i przysięgę na wierność wykonał, i że toż samo dopełni brat jego Bogusław, jako też i trzeci brat Barnim, jeżeli na kapłana wyświęconym nie będzie. Obowiązuje się prócz tego dopomagać Królowi osobą i radą, dawać posiłki przeciw Zakonowi Krzyżackiemu, nie pomagać tymże, ani posiłków przez kogobądź im udzielonych przez kraj swój przepuszczać. Przynależy nakoniec zwrócić zamek Nakielski (Nakło), gdy mu m. Bydgoszcz, inaczej Bromberg, oddane będzie.

Pieczęci niema — jest ślad, że była zawieszoną — format średni.

63.

1390.

W Rzymie (10 Listopada).

Bartłomiej, Kardynał i Kommissarz Papieski, podaje do wiadomości publicznej, mianowicie ludziom rodu niemieckiego, iż on, przekonawszy się, że Zakon Krzyżacki w Inflantach, będąc skazany dawniej wyrokiem Kommissarza Papieskiego, Kardynała Franciszka, na karę klątwy (excommunicatio), za niewrócenie m. Rygi Arcybiskupowi tamtejszemu, dotąd przez lat 30 trwa ciągle w uporze, z mocy więc udzielonej sobie, zaostrza taką karę, podając ją do publicznej wiadomości, przez przybicie wyroku na drzwiach Kościołów w Rzymie: Ś-go Michała i Bazyliki Ś. Ś. Piotra i Pawła, tudzież w miastach bliższych Rygi: Lubitz, Sunden i Wernem, jak niemniej przez odczytywanie onego publicznie po

Kościółach, przy zapalonych świecach i uderzaniu w dzwony.

Pieczęć zawieszona na sznurku jedwabnym pąsowym, ale herb na tarczy starty zupełnie — format większy.

64.

1391.

W Toruniu, w Niedzielę najbliższą po Wniebowstąpieniu Pańskim (5 Maja).

Władysław, X-że Opolski, Kujawski, Dobrzyński, majątność Złotoryę, z opisaniem granic i położenia szczegółowem zastawia Konradowi Wallenrod i Zakonowi Krzyżackiemu w summie 6.632 Zł. węgierskich.

Pieczęć wielka nieco nadpsuta, zawieszona na klamercie pergaminowej, pisane po niemiecku — format średniej wielkości.

65.

1392.

W Malborgu, w Sobotę po Ś. Jakobie (4 Maja).

Konrad Wallenrod, Mistrz Krzyżacki, oświadcza, iż X-ciu Opolskiemu Władysławowi summe 50.000 dukatów ważnych wyliczył i Ziemię Dobrzyńską w zastaw wziął, przyrzekając zwrot onej, po oddaniu sobie summy powyższej.

Pieczęć dobrze przechowana, zawieszona na pasku pergaminowym — format mały — po niemiecku.

66.

1392.

W Malborgu, w Niedzielę najbliższą po Ś. Jakobie Apost. (25 Lipca).

Władysław (Ladislaus) Xiąże Opolski, Kujawski, Dobrzyński, oddaje Zakonowi Krzyżackiemu w zastaw Ziemię Dobrzyńską w summie 50.000 dukatów węgier. przez tenże Zakon sobie wyliczonej, z warunkiem zwrotu tej ziemi po zapłaceniu summy pożyczonej.

Pieczęci 5 zawieszonych na paskach pergaminowych, z tych dwie: 1 i 4 uszkodzone, dwóch zaś brakuje, jak pozostałe paski świadczą, format większy, pisany po niemiecku.

67.

1394. W Lipnowie, we Środę po oczyszczeniu Najświętszej Panny Maryi (2 Lutego).

Abraam Szocha, Wojewoda Mazowiecki, wieś swą dziedziczną Sarzeczewo, w Ziemi Dobrzyńskiej leżącą, Zakonowi Krzyżackiemu za 400 grzywien toruńskich sprzedaje.

Pieczęć oderwana, format mały.

68.

1394. W Małym Głogowie, we Czwartek przed Ś. Urbanem (25 Maja).

Offka, X-na Opolska, Dobrzyńska, Kujawska, małżonka X-cia Opolskiego Władysława, zrzekając się pretensyi i prawa, jakie jej służyły do Ziemi Dobrzyńskiej, zezwala na zastaw onej Zakonowi Krzyżackiemu.

Ten Akt zrobiony w formie notaryalnej ówczesnej. Pieczęci jest 6 dość dobrze zachowanych, na paskach pergaminowych zawieszonych — format podługowatej średniej wielkości — w języku niemieckim.

69.

1395. W Sandomierzu, w Piątek poniżej Oktawy Narodzenia N. Maryi Panny (8 Września).

Świętobor i Bogusław, Xiążęta Pomorscy na Szczecinie, pomni na przyjacielskie stosunki, jakie pomiędzy nimi a Królestwem Polskiem od dawna istnieją, jak niemniej wywdzięczając się teraz Władysławowi Jagielle, Królowi Polskiemu, za przyrzeczoną pomoc zbrojną przeciwko Kawalerom Mieczowym w Inflantach, gdyby ci przeciwko wyniesieniu na godność Arcybiskupstwa Ryńskiego Xięcia Ottona, Syna X-cia Świętobora, opór czynili — oświadczają, iż gdyby Mistrz krzyżacki, lub jaki inny Książę wkroczyli w granice Polski, Xięstwa Litewskiego, albo nieśli pomoc Kawalerom Inflantskim, natenczas oni (Xiążęta Pomorscy), pomimo zawieszenia broni na lat trzy uczynionego, wszystkimi siłami prze-

ciw tymże powstaną. Przymierzają nadto nie wchodzić w żadne układy z Zakonem, bez wpływu Króla Polskiego.

Pieczęć jedna cała, zawieszona na pasku pergaminowym, druga oderwana, format mały.

70.

1396.

In Wynar v. Holicz, we Wtorek po Ś-ej Dorocie (6 Lutego).

Zygmunt, Król Węgierski, Margrabia Brandeburski, daje zezwolenie Xięciu Opolskiemu Władysławowi (Ladislav) do sprzedania i odstąpienia Ziem Kujawskiej i Dobrzyńskiej na rzecz Zakonu Krzyżackiego, który stał się właścicielem i dziedzicem przez zamianę z Królem Węgierskim Ludwikiem za Ziemię Tapalchan i inne swe Władysława X-cia w Węgrzech posiadłości, tudzież za ziemię Brzeską, dawniej uczynioną.

Pieczęci pozostał szczątek na pasku pergaminowym zawieszony, format mały.

71.

1404.

W Raciążu, nad Wisłą, we Czwartek przed S. Trójcą (22 Maja).

Konrad de Jungingen, mistrz krzyżacki, zawiera pokój i zgodę z Władysławem Jagiellą, królem polskim. Odgranicza posiadłości krzyżackie od strony Litwy i Inflant, zrzeka się wszelkich pretensyi do Litwy i zastrzega dla kupców wolny przejazd, przyrzekając nie tolerować w swych powiatach ludzi, mogących być szkodliwymi dla Korony.

Pergamin w języku niemieckim, lecz powiedziano w nim wyraźnie, iż dokument ów wydaje się po łacinie i po niemiecku. Pieczęci nie ma, został jej ślad w kawałku sznurka jedwabnego, czarnego z białym, na którym była pieczęć zawieszona — format większy.

72.

1404.

W Raciążu, w Piątek przed Ś. Trójcą (23 Maja).

Pomiędzy Władysławem Jagiellą, królem polskim, a Konradem de Jungingen, mistrzem krzyżackim, stanął układ

polubowny, jako że Mistrz ze swym Zakonem obowiązkuje się zwrócić Królowi na Zielone Świątki Ziemię Dobrzyńską z zamkami warownymi i miastami, jako też Zamek Złotoryę z obwodem. Król zaś przyjmuje obowiązek wypłacić Zakonowi summy, w akcie pierwsiastkowym zastawu wyrażone, mianowicie: 50 tysięcy florenów za Ziemię Dobrzyńską, i 2400 kop groszy za Złotoryę.

Pieczczę zawieszona na klamerce, cała, format mniejszy.

73.

1404.

W Raciążu, w Piątek przed Ś. Trójcą (23 Maja).

Władysław Jagiello, król polski, zatwierdza traktat pokoju, jaki poprzednik jego, Kazimierz Wielki, po tylu niezgodach i wojnach z Zakonem krzyżackim, był zawarł.

Pieczczę wielka, majestatyczna, zawieszona na jedwabiu skreconym, kolorów zielonego, jasnego i czerwonego.

74.

J 1404.

W Zamku Toruńskim, w dzień Ś. Trójcy (25 Maja).

Konrad de Jungingen, mistrz krzyżacki, potwierdzając pokój, zawarty na Zielone Świątki z królem Władysławem Jagiellą, obowiązkuje się nadto spełnić trzy warunki tegoż traktatu, mianowicie: zwrócić las zastawiony przez Sędziwoja po wypłaceniu Zakonowi summy, zachować całość granic i, jeżeliby zachodziły jakies trudności i nieporozumienia — te drogą pokojową załatwić.

Pieczczę krzyżacka mała, cała, zawieszona na klamerce pergaminowej.

75.

J 1404.

W Toruniu na Zamku, we Wtorek po Ś. Trójcy (27 Maja).

Konrad de Jungingen, mistrz krzyżacki, kwituje Władysława Jagiellę, króla polskiego, z odebranych trzech dokumentów, dotyczących zastawu Ziemi Dobrzyńskiej przez Władysława, księcia Opolskiego Zakonowi Krzy-

żackiemu, których zwrot przy wykupnie tej ziemi na mocy traktatu, na wyspie przy Raciążu między komisarzami Króla polskiego a Zakonem krzyżackim zawartego, był zastrzeżony.

Pieczęć mała, dobrze zachowana, na klamerce pergaminowej wisząca.

76.

Marienburg, am Sonnabend, binen d. 8 Tagen S. Joh. de Tufers (po 24 Czerwca).

Konrad Jungingen, mistrz krzyżacki, daje Zygfydowi, soltysowi, włók 23 z folwarku swego Moryn, celem założenia przez tegoż wsi, Nowy Moryn nazywać się mającej. Nadaje mu prawo chełmińskie i przepisuje obowiązki i daniny, przez pomienionego soltysa dopełniać i składać się winne.

Pieczęć dobrze zachowana, zawieszona na pasku pergaminowym. Przywilej w języku niemieckim, dwa razy przecięty, — format średni.

77.

1409.

Na granicy, pomiędzy Świeciem (Swecz) a Bydgoszczem (Bromberg), w najbliższy Wtorek po Ś. Franciszku (8 Października).

Pomiędzy Ulrykiem de Jungingen, mistrzem krzyżackim, a Władysławem Jagiellą, królem polskim, staje czasowo pokój, czyli zawieszenie broni, do Ś. Jana. Wacław, król rzymski i czeski, jako pośrednik ze strony Zakonu, traktować będzie z zupełną mocą i wolą o ustalenie pokoju i zgody, tak jak to już Zakon dawniej z książętami ślązkimi, Konradem starszym i Konradem synem jego, panami na Oleśnicy i Koźlu, uczynił.

Pieczęci 9 zawieszonych na klamrach, z tych dwie nieco uszkodzone. Dyplom w języku niemieckim, formatu większego.

78.

1410.

W Bononii 10 Calend. Februa. (23 Stycznia), Pontif. Anno I.

Alexander V, papież, napomina mistrza krzyżackiego, Ulryka de Jungingen, aby wszelkimi siłami starał się

utrzymać pokój i zgodę z królem polskim, Władysławem Jagiellą.

Pieczęć ołowiana na sznurku konopnym zawieszona, — format średni.

79.

1410.

W Krakowie, w Niedzielę Vocem Jocunditatis (27 Kwietnia).

Władysław Jagiello, król polski, daje zabezpieczenie Zygmunтови, królowi węgierskiemu, udającemu się przez kraje polskie do Prus, celem zawarcia pokoju pomiędzy sobą i Zakonem krzyżackim, iż on, król węgierski, ze swoim dworem i poczem, 1.500 koni wynoszącym, bezpiecznie i spokojnie przez powyższe kraje tam i napowrót aż do Luboczy przejedzie, doznając równego bezpieczeństwa od poddanych X-cia Witowda i, wskutek tego rozkazuje starostom i urzędnikom królestwa przyjmować króla Zygmunta i jego poczet z okazałością, uprzejmością i zachowaniem bezpieczeństwa.

Pieczęć wielka, majestatyczna, dobrze zachowana, na klamercie pergaminowej zawieszona, format średni.

80.

1410.

W Pradze, we Środę po S. Erazmie (4 Czerwca).

Wacław, król rzymski i czeski, potwierdza swój pierwotny wyrok polubowny, zapadły w przedmiocie wojny i niesnasek, pomiędzy królem polskim, Władysławem Jagiellą, i Zakonem krzyżackim trwających, obowiązując też strony do dotrzymania onego, tem więcej, że takowy z mocy i władzy, udzielonej sobie (królowi rzymskiemu) przez Króla polskiego i Zakon, nastąpił.

Pieczęć uszkodzona, tylko środek jej pozostał zawieszony na jedwabiu żółtym i czarnym, razem skręconym, format mały, język dokumentu niemiecki.

81.

1410.

W Pradze, w najbliższą Środę po Ś. Erazmie (4 Czerwca).

Wacław, król rzymski i czeski, zaświadcza, jako Mistrz krzyżacki, Ulryk von Jungingen, dopełnił warunków

i zobowiązań, przyjętych według wyroku sądu polubownego, zapadłego między nim, a królem Władysławem Jagiellą.

Pieczęci niema, pozostał tylko po niej sznurek skręcony z jedwabiu żółtego i czarnego, format mniejszy.

82.

1410.

W Pradze, 5 Czerwca.

Wacław, Król Rzymski i Czeski (Romanorum Rex), oznajmia, iż Król Polski Władysław Jagiello zlał na niego władzę, czyli plenipotencję tu wciągniętą pod datą na granicy pruskiej i polskiej we Wtorek po Ś. Franciszku Wyznawcy 1409 r. do załatwienia i ugodzenia wszelkich zatargów, niesnasek i pretensyj, pomiędzy królem polskim i mistrzem krzyżackim Ulrykiem de Jungingen zachodzących. Takowe upoważnienie komunikuje Mistrzowi w formie autentyku.

Pieczęć zawieszona na klamerce, mała, w dobrym stanie, format średni.

83.

1410.

W Budzie (Oven), na dni 8 przed Ś. Janem Chrzcicielem (17 Czerwca).

Zygmunt, Król Węgierski, Margrabia Brandeburski i Generalny Wikary Ś-o Państwa Rzymskiego, oznajmia Władysławowi Jagielle, Królowi Polskiemu, iż gdy Mistrz Krzyżaków, Ulryk Jungingen, użalając się, iż mimo dotrzymanyh ze strony Zakonu zobowiązań się, jest zagrożony wojną, którą Król Polski wojskiem z niewiernych złożonem przeciwko niemu i Królowi Czeskiemu Wacławowi ma zamiar prowadzić, on, Zygmunt, jako Wikary Państwa Rzymskiego, pomocy i obrony przeciw niewiernym dać nie omieszka.

Dyplom w języku niemieckim, pieczęć wielka jako Wikarego, z Orłem dwugłowym, zawieszona na jedwabiu kolorów: błękitnego i czarnego, mało uszkodzona, formatu średniego.

84.

1410. W polu, w stanowisku Armii Królewskiej pod wsią Aldemark, w Wigilią Ś-o Jakóba Apostoła (24 Lipca).

Jan, Biskup Pomezański, uznaje Władysława Jagiellę, Króla Polskiego, za Pana Ziem Pruskich i onemu radą i pomocą, jako przysięgły radca, służyć wiernie przyrzeka.

Pieczczę zawieszona na paskach pergaminowych, format mały.

85.

1410. W polu, w stanowisku Wojsk Królewskich przed Zamkiem Malborskim, w Niedzielę po Ś-m Jakóbie (29 Lipca).

Henryk Biskup Warmijski wraz z Kapitułą swoją uznają Władysława Jagiellę Króla polskiego W. X. Litewskiego za Pana i posiadacza Ziem pruskich, przyrzekając dobrą wiarą jemu i Koronie Polskiej być przychylnemi i wspierać go (Króla) radą i pomocą wiernie i stale, według wykonanej na to przysięgi.

Pieczczę wyraźna dobrze zachowana zawieszona na pasku pergaminowym, — format mały.

86.

1410. Pod Maryenburgiem w dzień Ś-go Bernarda (20 Sierpnia).

Henryk Biskup Sambijski swoim i swej Kapituły uznaje Króla Władysława Jagiellę za pradziwego Pana Ziemi Pruskiej, przyrzeka temuż wiernie służyć, oddawać cześć należną i nieść pomoc i radę bez obłudy.

Pieczęci niema, jest przecięcie na dole, które świadczy, że była zawieszoną, nadpsuty — format mały.

87.

1410. W polu, pośród wojska królewskiego przed Zamkiem Malborskim, w dniu Ś-go Bernarda (20 Sierpnia).

Arnold Biskup Chełmiński swoim i swej Kapituły imieniem, uznaje Władysława Jagiellę Króla Polskiego za Pana i posiadacza Ziemi Pruskiej i onemu jako Panu swemu zaprzysięgłszy wierność, radą i pomocą służyć przyrzeka.

Pieczęć zawieszona na pasku pergaminowym, mało uszkodzona, format mały.

88.

1410. Pod Malborgiem poniżej Oktawy Ś-go Bartłomieja (31 Sierpnia).

Bogusław Xiąże Pomorski na Szczecinie zeznaje, jako Władysław Jagiełło Król Polski oddał mu w dożywotnie posiadanie Zamki następujące: Byłow, Człuchow, Chojnice, Trydłam i Baldenburg i inne i, że on wywdzięczając się za takowe nadanie, zbrojną pomoc przeciwko nieprzyjaciółom Króla dawać będzie mianowicie przeciwko Krzyżakom, zaś przeciwko Królowi Węgierskiemu pod pewnymi warunkami swoją interwencją obiecuje. Zastrzega prócz tego, że tylko do granicy Wielkopolskiej wojsko posiłkowe swoim kosztem utrzymywać będzie, po przejściu tej Król potrzeby tegoż wojska załatwiać obowiązek bierze.

Pieczęć cała wisi na pasku pergaminowym, format średniej wielkości.

89.

1410. Przed Malborgiem na stanowisku połowem w piątek poniżej Oktawy Ś-go Bartłomieja Apostoła (31 Sierpnia).

Stany Xięstwa Pomorskiego zaręczają za X-ciem swym Bogusławem, że tenże wszelkie zobowiązania się i warunki dotyczące darowanych mu przez Władysława Jagiełłę Króla Polskiego Zamków dotrzyma i spełni.

Pieczęcie w liczbie 7, zawieszane na paskach pergaminowych, z tych dwie ostatnie zupełnie wytarte w tarczy — format mały.

90.

1410. Przed Zamkiem Malborskim w Piątek poniżej Oktawy Ś-go Bartłomieja (31 Sierpnia).

Bogusław Xiąże Pomorski na Szczecinie wraz z swemi Baronami zaręczają uroczyście iż X-cia Szczecińskiego Kazimierza Syna Świętobora w bitwie z Krzyżakami w niewolę wziętego i przez Władysława Jagiełłę Króla Polskiego z tejże niewoli wydanego, w dniu Ś-go Mar-

cina nadchodzącego na Zamek krakowski dostawia i w ręce Kasztelana Krakowskiego Krystyna, tudzież Sędziwoja z Ostroroga Poznańskiego, Mikołaja z Michałowa Sandomierskiego, Macieja z Wąsowa Wojewodów, Wincentego z Gronowa Kasztelana Nubielskiego Starostę Wielkopolskiego i Toruńskiego, Piotra Szafrana Podkomorzego Krakowskiego i Zbigniewa Marszałka Królestwa Polskiego, oddadzą, zrzekając się wszelkich w tym względzie przyczyn pozornych.

Pieczeń większa Xięcia i dziewięć mniejszych uszkodzonych zawieszono na paskach pergaminowych — format mniejszy.

91.

1410.

W Toruniu, nazajutrz niepokalanego Poczęcia N. Maryi Panny (9 Grudnia).

Henryk de Plawen Mistrz Krzyżacki zawiera zawieszenie broni z Królem Polskim Władysławem Jagiełłą, z Xięciem Litewskim Witowdem, tudzież z Xiążętami Janem i Ziemowitem Mazowieckimi i Bogusławem Pomorskim. Termin zawieszenia broni oznaczony na 4 tygodnie. Król zatrzymał Zamki i Grody i te fortyfikować może jako to: Sztrasburg, Radzyn (Redyn), Nieszawę i Biłów (Bentaw), Toruń ma pozostać w stanie tym samym, Krzyżacy nie mogą także restaurować młyna Lubicz.

Pieczeń 11 zawieszonych na klamerkach z tych trzy uszkodzone, 12-stej brakuje jak ślad wskazuje — format średni.

92.

W Krakowie w Wigilią Ś-go Tomasza Apost. (20 Grudnia).

Albrecht Deloim wzięty w niewolę pod Grunwaldem, daje Władysławowi Jagielle Kr. Pol. piśmienne zaręczenie, czyli oblig, że 150 kop groszy szerokich pragskich tudzież pancierz, przyłbicę i dwa tarenny, jako okup za swą osobę, w dwóch ratach zapłaci i że Krzyżaków na wypadek wojny z Królem i W. X. Litewskim Witowdem ani radą ani pomocą wspierać nie będzie, zaręcza.

Jest ślad t. j. pieczęcie w niższej części Aktu że pieczęć była zawieszoną, format mały.

93.

W Krakowie w Wigilią S-go Tomasza Apostoła (20 Grudnia).

Mikołaj de Warnsdorf wzięty w niewolę pod Grunwaldem obowiązuje się, taxę czyli okup za siebie w ilości 150 kop groszy pragskich szerokich, wraz z zbroją w czasie oznaczonym niezawodnie zapłacić i złożyć. Przynręka nadto, iż Zakonowi Krzyżackiemu ani radą ani pomocą przez ciąg trwającej wojny służyć nie będzie.

Pieczeń teraz niema jest ślad że była zawieszoną, format mały.

94.

1410.

W Krakowie w Sobotę w Wigilią S-go Tomasza (20 Grudnia).

Hincza Neymsicz, wzięty w niewolę pod Grunwaldem, daje oblig Królowi Władysławowi Jagielle na 100 kop groszy pragskich, które jako okup za swoją osobę wraz z pancerzem i przyłbicą w dwóch terminach zapłacić przynręka i oświadcza, że ani pomocą ani radą ani słowami nie będzie dopomagał Zakonowi przez czas trwającej niezgody z Królem Polskim i Witoldem Xięciem Litewskim.

Pieczeń urwana, pozostała klamerka pergaminowa świadczy o jej bytności, format mały.

95.

1410.

W Krakowie, w Poniedziałek przed Narodzeniem Chrystusa (24 Grudnia).

Hinec (Hynko) z Stawęczyz, wzięty w niewolę pod Grunwaldem, daje zaręczenie, iż okup za swą osobę, w ilości 200 kop groszy pragskich wraz z rynsztunkiem oznaczony, w dwóch ratach w Zamku Krakowskim złoży.

Pieczeń urwana ślad jej bytności pozostał, format mały.

96.

1411.

W Toruniu I Lutego.

Henryk de Plawen Mistrz Krzyżacki z Władysławem Jagiellą Królem Polskim i Alexandrem czyli Witowdem

Xięciem Litewskim ugodę i pokój zawierają: Naprzód puszczają w niepamięć wszelkie krzywdy i nieporozumienia, Ziemie, Miasta i Zamki orężem zdobyte zwracają się wzajemnie. Jeńcy bez okupu otrzymują wolność. Żmudź zostaje przy Królu i X-ciu Witowdzie do śmierci obydwoh. Ziemia Dobrzyńska pozostaje przy Koronie, Pomorska zaś i Michałowska tudzież wsie Murzynów i Orłów należeć mają do Zakonu. Spory o granice Korony z Litwą tudzież Xiążąt Mazowieckich Jana i Ziemowita i Bogusława X-cia Pomorskiego Sąd polubowny rozstrzygnie.

Pieczęci 40 zawieszonych na paskach pergaminowych — Dyplom uszkodzony w części przez zbutwiałość od prawej strony, format średni.

97.

1411.

W Toruniu w pierwszą niedzielę Miesiąca Lutego (I Lutego).

Pokój pomiędzy Władysławem Jagiełłą Królem Polskim i Xięciem Litewskim Witowdem z jednej, a Mistrzem Zakonu Krzyżackiego Henrykiem de Plawen, Zakonem i Ziemiami tegoż Zakonu, Pruską i Inflantską, z drugiej strony, w Toruniu zawarty, którego uczestnikami również Waclaw Xiąże Biskup Wrocławski, Kazimierz Szczeciński, Konrad z synami Oleśnicki, Jan Saski, Jan z braćmi Głogowski, Ludwik Brzegski i inni Xiążęta, Hrabiowie i Barony. Punkta traktatu ważniejsze: Ziemia Dobrzyńska przy Koronie pozostaje. Żmudź zostaje przy Królu i X-ciu Litewskim dożywotnio, poczem należeć będzie do Zakonu. Xiążę Mazowiecki odzyskuje Ziemię Zawskrzyńską w zastawie będącą. Ziemia Pomorska, Michałowska i Chełmińska, tudzież Nieszawa, Murzynów i Orłów przynależą Zakonowi. O żegludze na Wiśle i Drwęcy w razie sporu, decyzja polubowna rozstrzygnie. Spory główne Ojciec Ś ty jako Superarbiter stron obydwoh załatwiać będzie raczył.

Pieczęci 10 na zawiaskach pergaminowych, z tych 3 uszkodzone, format duży, trochę uszkodzony.

98.

1412.

W Kaszowej (Cassoviae), w Piątek, w dzień Zwiastowania Najświętszej Panny Maryi (25 Marca).

Zygmunt, Król Rzymski i Węgierski, zapewnia Króla Polskiego, Władysława Jagiellę, iż Krzyżacy, celem zawarcia pokoju z Królestwem i Xięciem Litewskim Witowdem, zdali się na jego wyrok polubowny i, że niezawodnie stawią się na terminie w Budzie, oświadczą oraz, iż gdyby wzbraniłi się dopełniać warunków wyroku polubownego, wtenczas będzie obowiązany zmusić ich do tego.

Pieczęć jedna mniejsza, zawieszona na klamerce, format mniejszy.

99.

1412.

W Wielkim Pałacu w Budzie, 24 sierpnia.

Zygmunta Króla Rzymskiego i Węgierskiego jako Sędziego polubownego pomiędzy Królem Władysławem Jagiellą i jego sprzymierzeńcami: Xiążętami Mazowieckimi i Bogusławem Pomorskim a Zakonem Krzyżackim z drugiej strony: Wyrok, mocą którego, Zakon Krzyżacki obowiązany jest dozwolić Biskupowi Włocławskiemu pobierać wszelkie użytki z dóbr jego na Pomorzu leżących, zaległą dziesięcinę pieniężną zwrócić, szkody na trzech folwarkach biskupich: Sobkowie, Miłobędziu i Komurku nagrodzić i wszystko cokolwiek gwałtem zabrał powrócić, pod karą 10.000 grzywien.

Pieczęć wielka cesarska dobrze zachowana, na klamerce pergaminowej zawieszona — formatu wielkiego.

100.

1412.

W Rzymie u Ś-o Piotra (apud S. Petrum, nonas Decembris, 5 Grudnia), Pontificatus anno 2.

Jan XXIII Papież napomina Henryka de Plauen, Mistrza Krzyżaków, aby wszelkie nieporozumienia i przeszkody usuwając, starał się zawrzeć pokój z Królem Polskim Władysławem Jagiellą i takowy, gdy ustalonym zostanie, niezłomnie zachował.

Pieczęć otowiana na szpagacie czyli sznurku z konopi zawieszona z napisem *Joannes P. P. XXIII* — format mały.

101.

1413.

W Kauwen, 26 Stycznia.

Benedykt de Makro, Sędzia polubowny ze strony Króla Rzymskiego, w sprawie pomiędzy Królem Władysławem Jagiellą i Wielkim X-ciem Litewskim Alexandrem, Witowdem zwanym, a Zakonem Krzyżackim wyznaczony, zaświadcza, że Król i X-że Litewski wyż pomienieni przyjęli wyrok cesarski dotyczący jeńców i, że pełnomocnicy tegoż Króla i X-cia wręczyli Zakonowi akt na Ziemię Żmudzka, nakoniec, że prokuratorowie Królewnej Jadwigi, córki Władysława Jagielly Króla Polskiego, tudzież córki X-cia Alexandra, protestowali przeciwko tak pomienionemu aktowi, jako aktowi dotyczącemu granic Żmudzi.

Pieczęć mała zawieszona na pasku pergaminowym cała, format mały, czworograniasty.

102.

1413.

W Wilnie 6 Lutego.

Władysław Jagiello Król Pol. wraz z Xięciem Lit. Alexandrem, czyli Witowdem, stanowią pełnomocnikami Mikołaja Arcybiskupa Gnieźnieńskiego i Benedykta Archidyakona Łęczyckiego, do wręczenia Mistrzowi Krzyżackiemu Henrykowi de Plawen listu na posiadanie Ziemi Żmudzkiej, a to w myśl wyroku polubownego przez Zygmunta Rzymskiego i Węgierskiego Króla wydanego, — oraz działania wszystkiego, cokolwiek za potrzebne w tym przedmiocie uznają.

Pieczęcie dwie małe, zawieszone na klamerkach pergaminowych, z tych jedna mocno uszkodzona.

103.

1413.

W Malborgu, dnia 21 Lutego.

Posłowie Króla Pols. Władysława Jagielly, wysłani do Mistrza Krzyżaków, Henryka de Plawen, celem wrę-

czenia mu dyplomatu na posiadanie Ziemi Żmudzkiej protestują przeciw pomienionemu Mistrzowi, iż tenże odebrawszy z rąk ich takowy akt dyplomatyczny, po przeczytaniu i rozważeniu onego z radą swoją, odmówił po upływie dni trzech przyjęcia i zwrócił go tymże posłannikom.

Akt ten protestacyjny spisany został przez notaryuszów publicznych dyecezyi Płockiej i Gnieźnieńskiej, w formie urzędowej, opatrzony znakami notaryalnemi, w owym czasie, w miejsce pieczęci, przez pisarzów publicznych używanemi, format kwadratowy.

104.

1413. W Malborgu (w Maryenburgu), w Niedzielę Oculi (26 Marca).

Mieszkańcy gminy i miasta Pruskie, w posiadaniu Zakonu Krzyżackiego będące, protestują się p-ko Subdelegatowi Króla Węgierskiego, Benedyktowi Makra (Macra), iż tenże mając sobie udzieloną władzę do załatwiania sporów granicznych pomiędzy posiadłościami Zakonu i Królestwa Polskiego, nie pełnił rzetelnie swej powinności, sprzyjając jednej stronie na szkodę drugiej, że tenże jest podejrzany, a nawet przedajny, że Ziemia Pruskie doznają krzywd od Polaków i że Krzyżacy dostrzymują układów, Polacy zaś gwałcą takowe.

Pieczęcie powiatów i miast Chelмна, Torunia, Gdańska, Elbląga w liczbie 16 zawieszane na klamerkach, dwóch pieczęci brakuje, jak ślad pokazuje — Akt w języku niemieckim, format duży.

105.

1413. W Inowrocławiu (Juveni Vladislavia), w Poniedziałek dnia 22 Maja.

Benedykt de Makra Kommissarz i Subdelegat Zygmunta Króla Rzymskiego i Węgierskiego w sprawie pomiędzy Król. Pols. i Zakon. Krzyż., na żądanie wydaje świadectwo, jako jadąc z miasta Nakła do ziemi Pomorskiej celem widzenia granic łącznie z Baronami i Konsyliarzami królewskimi sobie dodanymi, widział cztery konie, przez czterech ludzi uprowadzone, którzy złapani

zeznali, że z rozkazu wójta Fredland udali się do Polski dla łupu i kradzieży.

Pieczęć, znaki herbu starte mająca, zawieszona na pasku pergaminowym.

106.

1413.

W Krakowie, w Gospodzie, dnia 10 Czerwca.

Benedykt de Makra, Subdelegat i Kommissarz Zygmunta Króla Rzymskiego i Węgierskiego, obranego Sędziego polubownego w sprawie pomiędzy Zakonem Krzyżaków a Kr. Pol. Władysławem Jagiellą i Witowdem Xięciem Litewskim oraz z Xiążętami z nimi sprzymierzonymi toczącej się, wydaje świadectwo, iż Król Polski, Xiąże Litewski i jego sprzymierzeńcy przystali na wyrok polubowny Króla Zygmunta zapadły w Budzie r. z. Zakon zaś Krzyżacki, jako niezadowolony tym wyrokiem, postępuje z krzywdą dla honoru i dobrej sławy Króla Polskiego, rozsiewając wieści fałszywe i usiłując poburzyć umysły Xiążąt katolickich przeciwko niemu.

Pieczęć mała wisząca na klamerce w dobrym stanie. — Dyplom formatu wielkiego.

107.

1413.

W Krakowie, 10 Czerwca.

Benedykt de Makra (v. Macra), Kommissarz i Subdelegat Zygmunta Króla Rzymskiego i Węgierskiego, jako Superarbitra i pośrednika pomiędzy Królem Polskim i Zakonem Krzyżackim, mając sobie przez Pełnomocnika Władysława Króla Polskiego przedstawionem, że Zakon Krzyżacki za pośrednictwem swych posłanników usiłując na szkodę Króla Polskiego z ujmą dobrego imienia i sławy rozsiewać wobec Królów i Xiążąt świata wieść fałszywą, jakoby tenże Król wzbraniał się dopełniać warunków wyroku polubownego i tym sposobem umysły burząc nakłania Xiążąt katolickich do udzielenia sobie pomocy przeciwko niemu, wydaje świadectwo publiczne, jako Król Polski i Witold Xiąże Litewski dopełniając

wszelkich warunków wyroku kompromissarskiego, nie dają żadnego powodu do zgwałcenia pokoju.

(W tym transumpcie jest umieszczony kompromiss i mandat Zygmunta z r. 1412).

Pieczeći niema i tylko przecięcie od klamerki dowodzi, że existowała. Jest to odpis autentyczny, poświadczony przez Notaryuszów Apostolskich, zwany Transumptum, formatu wielkiego.

108.

1414.

W Gnieźnie, w Poniedziałek poniżej Oktawy Wniebo-
wstąpienia Pańskiego (21 Maja).

Władysław Jagiello Król Polski łącznie z Xięciem Litewskim Alexandrem v. Witowdem, udzielają Henrykowi de Plawen Mistrzowi Krzyżaków i Henrykowi de Plawen prokuratorowi w Lochsetten, dawnemu Komturowi w Gdańsku, oraz ludziom ich, list zabezpieczenia czyli ochrony w przejeździe do siebie (Króla) przez prowincye i powiaty polskie.

Pieczęć w tarczy uszkodzona, zawieszona na pasku pergaminowym, trzech zaś pieczęci brakuje, jak ślad pokazuje, — pisany w języku niemieckim.

109.

1414.

W Zamku Grudziąckim w poniedziałek przed Świętym
Dyonizym (6 Października).

Michał Kochmajster Mistrz Krzyżaków za pośrednictwem Ojca Świętego Jana 23 czyli jego Komisarza i wdaniem się Zygmunta króla Rzymskiego i Węgierskiego stanowi zawieszenie broni z Królem Polskim Władysławem Jagiellą, od daty niniejszej do Święta Narodzenia Najświętszej Panny Maryi i znowu od tegoż Święta aż do drugiego takiegoż, w ciągu którego przyjacielska ugoda pomiędzy temiż stronami i Xięciem Witowdem, bądź przez powołanych wyżej pośredników, bądź za pośrednictwem innych Xiążąt, bądź na konsylium Konstantyńskim, ma nastąpić.

Pieczeći matych 6 zawieszonych na klamerkach, i z tych 4 uszkodzone, a od brakujących 6-ciu ślad pozostał, to jest klamerki, było więc wszystkich 12.

110.

1416.

W Inowrocławiu (in Iuveni Vladislavia) w poniedziałek przed Wniebowstąpieniem Pańskim (24 Kwietnia)

Władysław Król Polski i Alexander W. Xiążę Litewski zezwalają na rozejm, czyli zawieszenie broni, i sami takowy pomiędzy sobą i Zakonem Krzyżackim, czyli jego Mistrzem Michałem Kochmajstrem za pośrednictwem Ojca S-o czyli jego pełnomocnika, tudzież Królów Zygmunta Rzymskiego i Karola Francuzkiego, od Święta Narodzenia N. Maryi Panny do Święta Ś tej Małgorzaty w Strasbergu czyli Brodnicy przedłużają — zastrzegając sobie dochodzić prawnie przed Sądem polubownym wszelkich krzywd i obelg przez Zakon Krzyżacki zarządzonych, które zawieszenie broni zachować również przyrzekają Xiążęta Mazowieccy Jan Starszy i Ziemiowit Wojciech Biskup Krakowski, podkanclerzy koronny Krystyn z Ostrowa Kasztelan Krakowski, Jan z Tarnowa Krakowski, Sędziwój z Ostroroga poznański, Mikołaj z Michałowa sandomierski, Jakób z Koniecpola sieradzki, Maciej z Ussia Kaliski, Maciej z Lubiszyna Brzeski, Jan z Kościelca Wrocławski, Wojewodzie i inni tudzież miasta: Kraków, Poznań, Kalisz, Lublin, Brześć i Inowrocławek (Juvenis Vladislavia).

Pieczęci 5 zawieszonych na klamerkach, jedna uszkodzona.

111.

1416.

W Malborgu w Poniedziałek po Wniebowstąpieniu Pańskim (31 Kwietnia).

Michał Kochmajster Mistrz Krzyżaków pozwala Władysławowi Jagielle Królowi Polskiemu polować przez rok jeden w kniejach Zakonu swego.

Pieczęć oderwana, pisany po niemiecku.

112.

1417.

W Sztumie w czwartek po Ś tej Łucyi (6 Grudnia).

Michał Kuchmajster Mistrz Krzyżaków pozwala Władysławowi Jagielle, Królowi Polskiemu, polować w kniejach, borach i granicach swego Zakonu.

Pieczęci pozostał szezatek wiszący na pasku pergaminowym.

113.

1418.

W Mantui 13 Kal. Feb. Pontif. Anno II. (1 Lutego).

Marcin V Papież, dowiedziawszy się, że zjazd w Wieluniu pomiędzy Michałem Kuchmajstrem Mistrzem Krzyżackim i Władysławem Jagiellą Królem Polskim i Witowdem X. Litewskim nastąpiony nie osiągnął pożądanej zgody, napomina Mistrza, ażeby temuż Królowi i Xięciu żadnego powodu do obrazy nie dawał i stawiał się w Toruniu w Oktawie Zmartwychwstania Pańskiego, gdzie posłowie (papiescy) traktować będą o zgodę i pokój pomiędzy powyższemi stronami. Oświadcza także, że pisał i do Króla który z Xięciem zjedzie do Inowrocławia (Juvēnis Vladislavia), gdzie również i Posłowie stawią się. Pieczęć ołowiana na sznurku konopnym.

114.

1418.

W Marienburgu we czwartek przed Niedzielą Cantate (21 Kwietnia).

Michał Kochmajster Mistrz Krzyżacki daje swym posłannikom pełnomocnictwo do układania się z Królem Polskim Władysławem Jagiellą i Jego radą o pretensye, gwałty i niesnaski.

Tylko klamerka pozostała od pieczęci.

115.

1418.

W Brześciu we wtorek po Ś-tym Marku Ewangeliscie (26 Kwietnia).

Władysław Jagiello Król Polski i Alexander v. Witowd W. Xiąże Litewski z Michałem Kuchmajster (Kochmajster) Mistrzem Krzyżackim zawieszenie broni na rok jeden według umowy Brodnickiej (Strosberg) przedłużają. Pieczęci 21 na paskach pergaminowych zawieszonych. — Jest to drugi exemplarz tego co niżej pod N. 290 N. 540. w imieniu króla sporządzony.

116.

1418.

W Zamku Malborskim w Wigilię Zielonych Świątek (14 Maja).

Michał Kochmajster i Zygfryd Lantder Mistrzowie Zakonu Krzyżackiego w Prusach i Inflantach zawieszenie

bronii podług umowy w Brodnicy (Strosberg) z Władysławem Jagiellą Królem Polskim zawarte do roku jednego przedłużają, z warunkiem, że to przedłużenie w niczem uwłaszczać nie może postanowieniom i rozrządzeniom tak Marcina V. Papieża jako i Zygmunta Króla Rzymskiego zapaść mogącym.

Pieczeći 21 na paskach pergaminowych zawieszonych.

117.

1418. W Poznaniu w Piątek poniżej Oktawy Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny (8 Lipca).

Władysław Jagiello Król Polski i Xiążę Litewski Mikolajowi z Koszenina (Coszenijna) dworzaninowi swemu, 50 grzywien polskich na wsi Czolpinie w Ziemi Kujawskiej Powiecie Rodziejowskim położonej, w nagrodę zasług zapisuje i pomienioną wieś w posiadanie onemuż aż do wypłacenia tego zapisuje i oddaje.

Pieczeć zawieszona na pasku pergaminowym nieco uszkodzona. Przecięty w dolnej części dwa razy jako niemający waloru.

118.

1418. W Mariemborgu (Malborgu) w Niedzielę po Wszystkich ŚŚ-tych (6 Listopada).

Posłanniki Wojewody (Pfalzgraf) Renu Ludwika X-cia Bawarskiego Podczaszego i Podstolego (Ertztruchses) Ś-o Państwa Rzymskiego, Arcybiskupa Moguncyi Arcykanclerza tegoż Ś-o Państwa tudzież innych Biskupów Xiążąt niemieckich oświadczają, iż na zebraniu się w Kłajpedzie (Memel) usiłowali pojednać Zakon Krzyżacki z Władysławem Królem Polskim i Witowdem Xięciem Litewskim proponując odstąpienie Żmudzi, Ziemi Michałowskiej i innych posiadłości na rzecz ostatnich. Zakon przedstawia z swej strony różne uciążania doznawane od Polaków, pragnąc zdać się na kompromiss różnych Xiążąt. Również z strony Polski są przełożenia dotyczące postępowania Zakonu. Jest to Akt protestacyjny posłanników więcej przeciw Krzyżakom.

Pieczeći 6 małych zawieszonych na klamerkach pergaminowych ostatnia nieco uszkodzona. Akt w języku niemieckim.

119.

1419.

W Toruniu (12 Maja).

Świadcstwo udzielone Zakonowi Krzyżackiemu od Biskupów Jana Spoletańskiego i Ferdynanda Luceńskiego Posłów Marcina V Papieża do zagodzenia spraw i ułożenia pokoju pomiędzy Władysławem Królem Polskim i Alexandrem v. Witowdem Xięciem Litewskim z jednej a Zakonem Krzyżackim z drugiej strony, wysłanych, w którym wyrażają, że po zebraniu się (w Gniewkowie Dyecezyi Wrocławskiej) mówców i posłańców stron obu dwóch Polacy zdali się mniej uważać ten sąd Papieski za właściwy, żądając od Zakonu zwrotu ziem i summ, co również po przeniesieniu się posłanników do Torunia powtórzyli. Zakon na odparcie tego żądania produkował darowizny na takowe ziemie i w tym względzie powołał się na Sąd polubowny nietylko Papieża, ale i wszystkich Królów i Xiążąt Niemieckich, gotów wszakże był dla zapobieżenia wojnie odstąpić znaczne posiadłości i wyliczyć 30.000 zł. Węgierskich, na co posłańcy Polscy przystać nie chcieli i z tych powodów Posłowie požądanego skutku swej missyi otrzymać nie mogli.

Dwie pieczęcie Biskupów na początku wymienionych z massy uformowane i na cienkim szpagacie zawieszona, pierwsza w dobrym stanie, druga nieco uszkodzona.

120.

1419.

W Florency, Kal. Septembr. (1 Września) Pontificatus Anno tertio.

Marcin V Papież mając sobie przedstawionem przez mówców, posłańców Władysława Jagielly Króla Polskiego, że wyrok Zygmunta Króla Rzymskiego jako Superarbitra w sprawie pomiędzy Zakonem Krzyżackim i Królem Polskim zapadły, nosi cechę niedoskonałości i obraży z powodu prędkiego i niedojrzałego rozstrząsania żądań stron zwaśnionych, takowy wyrok kassuje za niebывały uważa i rozsądzenia tej sprawy sobie zachowując, rozejm do dalszego czasu przedłuża.

Pieczęć ołowiana na sznurku czyli szpagacie jak zwykle zawieszona.

121.

1419. W Kaszowej (Kassavia), w drugi dzień Święta Podniesienia S-o Krzyża (15 Września).

Zygmunt Rzymski, Węgierski i Czeski etc. Król z powodu ważnych zatrudnień przedłuża Kompromiss czyli Sąd polubowny w sprawach Zakonu Krzyżackiego z Królem Polskim Władysławem Jagiełłą i Witoldem Xięciem Litewskim do Święta Ś. Ś. Trzech Króli, w którym czasie wyrok wydać przyrzeka. Gdyby zaś Zakon przed upływem tego terminu na powyższe przedłużenie nie zezwolił, Superarbiter Zygmunt przyrzeka Królowi Polskiemu dotrzymanie i zadosyćuczynienie pierwszemu zobowiązaniu swojemu piśmiennie danemu.

Pieczeń zawieszona na klamerce pergaminowej dobrze zachowana format średni, trochę uszkodzony.

122.

1421. W Rozenburgu d. 10 Maja.

Transuptum czyli kopia wiarogodna pod imieniem Gerharda Biskupa Pomerańskiego na żądanie plenipotenty Mistrza Krzyżackiego Michała Kuchmajster sporządzona, zawierająca darowiznę Zamku Nieszawskiego i czterech wsi Ozhotino, Niszwewo, Niszweka, Okola w r. 1230 przez X-cia Mazowieckiego Konrada na rzecz Zakonu Krzyżackiego uczynioną.

Pieczeń nieco uszkodzona na pasku pergaminowym. Kopia ta obejmuje szczegółowy opis stanu tak przywileju oryginalnego jako i pieczęci przy nim zawieszonych.

123.

1421. W Rzymie dnia 20 Października.

Wilhelm Kardynał przez Marcina V Papieża jako Sędzia i Komisarz do rozpoznania i ukończenia zatargów pomiędzy Władysławem Królem Polski i Witowdem Xięciem Litewskim a Michałem Kochmajstrem Mistrzem Krzyżackim wyznaczony, ogłasza i wydaje Królowi Polskiemu w formie autentycznej do użytku i zachowania wyrok przez Komisarza Benedykta XII Pa-

pieża, w sprawie o gwałty i łupieztwa przez Zakon Krzyżacki w Polsce spełnione pod datą we wsi Warszów poniżej Kościoła S-o Jana Chrzciciela w dyecezyi Poznańskiej d. 15 Września 1339 r. zapadły, mocą którego Teodoryk z Altenburga, teraz Mistrz Krzyżacki, a dawniej Marszałek wojsk Luderz z Brunnswwiku, Mistrza Krzyżaków za spustoszenie, złupienie i spalenie Kościołów w Naklu, Warcie, Szadku, Koninie, Słupie, Pobiedziskach i uniesienie naczyń kościelnych, na karę klątwy i zawieszenie w obowiązkach wraz z uczestnikami tej zbrodni skazał. Za spustoszenie zaś i spalenie miast, zamków i wsiów, jako to: Gniezna, Łęczycy, Uniejowa, Sieradza, Warty, Baldzikowa i innych, za zabranie nieruchomości i dobytków ludziom, za mordowanie i więzienie w niewolę tychże, za obnażanie, gwałcenie kobiet, tudzież za różnego rodzaju przestępstwa i szkody, Zakon Krzyżacki na oddanie Królowi Ziemi Chełmińskiej, Pomorskiej, Michałowskiej i Dobrzyńskiej, tudzież na opłacenie za pobierane użytki i szkody 194.500 grzywien polskich, a za koszta prawne 1.600 grzywien skazanymi zostali. Ogłoszeniu, wydaniu i wiarogodności tego wyroku przeciwnym był Mistrz Krzyżacki Michał Kuchmajster.

Pieczczę urwana.

.....

SKOROWIDZ.

- Abraam Szocha, wojewoda mazowiecki 1394 N. 67.
Agafia, żona ks. Konrada maz. (Cafia) r. 1230 N. 8.
Albrecht Deloim w niewoli N. 92.
Aldemark, stanowisko armii królewskiej 1410, N. 84.
Aleksander, w. ks. litewski N. 101.
Alexander IV. papież 1256 N. 18.
Alexander IV. papież, N. 22.
Alexander V. papież 1410 Nr. 78.
Anagninae, miasto, N. 21.
Arnold, biskup chełmiński N. 87.
Avignon N. 49.
- Baldenburg** N 88
Bałdzików spalony N. 124.
Barnim, N. 62.
Bartłomiej, kardynał N. 63.
Bartusek waleczny r. 1303 N. 29.
Bazylika S. Piotra w Rzymie N. 63.
Benedykt XII. r. 1337. N. 43.
Benedykt XII. papież N. 47.
Benedykt archidyakon łęczycki N. 102.
Benedykt de Makra komisarz króla Zygmunta 1413 r. N. 101. 105.
Bezzadon z Zagapki N. 26.
Biłow (Bentaw) N. 91.
Biskup Miśni N. 49.
Biskupstwo płockie N. 7.
Bogusław Barnim ks. pomorski N. 52.
Bogusław książę N. 52.
Bogusław pomorski 59.
Bogusław pomorski N. 62.
- Bogusław ks. pomorski N. 69.
Bogusław pomorski N. 88.
Bolesław syn Konrada maz. N. 1230 N. 8.
Bolesław ks. r. 1252. N. 17.
Bononia, 78.
Bracia szpitalni w Jerozolimie 1215 N. 1.
Brandenburski margrabia Zygmunt N. 70.
Brodnica N. 35.
Brodnica układ 1418 N. 115.
Bromberg, Bydgoszcz, N. 62.
Brzeski zamek N. 39.
Brzeski zamek N. 45.
Buda (Oven) N. 83.
Bulla Benedykta XII. 1341. N. 49.
Byrstand z Pawminden Nr. 57.
- Chełmińska** ziemia 1230 N. 8.
Chełmińskiej ziemi darowizna Zakonowi r. 1226. Nr. 2.
Chojnice wieś N. 88.
Czarnów wieś N. 61.
Człuchów wieś N. 88.
Czolpin, wieś N. 117.
Czynsz płacony przez Zakon stolicy apostolskiej 1234. N. 12.
- Dąb**, wieś za Wisłą N. 4.
Dobrogost biskup poznański N. 61.
Dobrzyń, zamek N. 4.
Dobrzyńska ziemia N. 4.
Dobrzyńska ziemia w zastawie u Krzyżaków 1392. N. 66.

- Dobrzyńska ziemia przy koronie N. 96.
Dobrzyński książę N. 30.
Dreżen, zamek N. 17.
Drwęca rzeka, N. 33.
Dusner mistrz krzyż. 1349. N. 56.
Dyplomata na posiadanie ziemi żmudzkiej 1413. N. 103.
Dytrych z Altenburga mistrz 1338 N. 46.
Dziesięcina pieniężna N. 99.
- Elżbieta królowa 1330 N. 37.
Erztruchsess państwa rzymskiego N. 118.
- Ferdynand z Lukki N. 119.
Florecya N. 120.
Franciszek kardynał N. 63.
Frankfurt N. 46.
Fredland wójt N. 105.
Fryderyk II. Cesarz rzymski, 1226 N. 2.
Fryderyk II. Cesarz r. 1277. N. 27.
- Gatersleben Teodoryk mistrz krzyżacki 1271 N. 26.
Gerhard biskup pomerański N. 122.
Gniewkow wieś N. 119.
Gniezno N. 108.
Gniezno spustoszone przez Krzyżaków N. 124.
Grudziądz zamek N. 109.
Grunwald N. 92.
Grunwald N. 95.
Grzegorz IX. papież N. 9.
Grzegorz IX. papież N. 10.
Grzegorz IX. papież N. 13.
Grzegorz IX. papież N. 14.
Gunther, biskup mazowiecki N. 4.
Gunther, biskup płocki 1230 N. 7.
Gwardyan k. ks. Franciszkanów w Toruniu N. 7.
Gwildma kardynał N. 48.
- Henryk ks. biskup chełmiński N. 24.
Henryk biskup sambijski N. 86.
Henryk biskup warmijski N. 85.
Henryk de Plauen mistrz 1410. N. 91.
Henryk de Plauen mistrz 1411 pokój z Jagiellą N. 96.
Henryk de Plauen r. 1412. N. 100.
Henryk z Płocka r. 1309 N. 32.
Henryk Thusmer mistrz N. 56.
Herman Saltza mistrz krzyżacki r. 1226 N. 2.
Herman Saltza, mistrz N. 27.
Hinc ze Stawęczyce w niewoli N. 95
Hincza Neymsbicze w niewoli N. 94.
Homagium Jagielle 1390 N. 62.
Husen Fryderyk mistrz 1263 N. 24.
- Inflanty N. 63.
Innocenty papież r. 1215. Nr. 1.
Inowrocław N. 26.
- Jadwiga królowna N. 101
Jagiello Władysław król N. 71.
Jagiello potwierdzenie układu z Krzyżakami w Raciążu 1404. N. 73.
Jagiello Władysław N. 77.
Jakób z Koniecpola N. 110.
Jan biskup płocki N. 33.
Jan biskup pomezański N. 84.
Jan biskup ze Spoleto N. 119.
Jan Głogowski N. 97.
Jan Głogowski Nr. 97.
Jan z Kościelska. N. 110.
Jan król czeski 1329, N. 36.
Jan Czeski 1335. N. 40.
Jan król czeski N. 45.
Jan ks. mazowiecki N. 91.
Jan Starszy ks. mazowiecki N. 110.
Jan XXIII. papież N. 100.
Jan Saski N. 97
Jan z Tarnowa kaszt. krak. N. 110.
Jan z Tęczyna N. 61
Jeńcy krzyżaccy N. 101.
Jungingen Konrad Mistrz 1404. N. 71.
Jungingen Konrad de N. 72.
Jungingen de Konrad. N. 74.
Jungingen kwit Jagielle N. 75.

- Kamenza i Kolmenza, rzeki N. 4.
Kanonicy z Włocławka N. 4.
Karol francuzki. 110.
Karol z Trewiru mistrz krzyżacki 1312 N. 33.
Karol węgierski N. 39.
Karol węgierski 1335. N. 40.
Kassata wyroku przez papieża Marcina 1419. N. 120.
Kaszów N. 98.
Kaszów, sąd polubowny 1419. N. 121.
Kawalerowie Mieczowi N. 69.
Kazimierz Wielki 1334 N. 39.
Kazimierz W. N. 42.
Kazimierz ks. syn Konrada r. 1230. N. 8.
Kazimierz, ks. kujawski 1233 N. 11.
Kazimierz ks. kujawski i Łęczycki r. 1256. N. 18.
Kazimierz syn Świętobora w niewoli N. 90.
Kazimierz ks. Szczeciński N. 90.
Kazimierz Szczeciński N. 97.
Klątwa przeciw Krzyżakom 1390. N. 63.
Klątwa wielka na Krzyżaków za gwałty rzucona w r. 1339. N. 124.
Klemens VI. papież N. 43.
Klemens VI. papież N. 50.
Kłajpeda (Memel) N. 118.
Kochmajster Michał mistrz zezwała Jagielle polować w kniejach Zakonu 1416 N. 111.
Kochmajster Michał mistrz Krzyżaków zawieszenie broni 1414. 109.
Kochmajster mistrz pełnomocnictwo N. 114.
Komurek N. 99.
Konin N. 124.
Konrad ks. mazowiecki r. 1226. N. 2.
Konrad ks. mazowiecki r. 1228. N. 3.
Konrad ks. mazowiecki r. 1230. N. 5
Konrad starszy ślązki N. 77.
Konrad Wallenrod 1391 N. 64.
Konrad Wallenrod. N. 65.
Konrad Zollner mistrz krzyż. 1384 N. 57.
Konstancyeńskie koncilium N. 109.
Kościół Ś. Jana 1339. N. 47.
Kościół Ś. Michała w Rzymie N. 63.
Kościelna wieś, N. 4.
Koziel. N. 77.
Kraków r. 1343. N. 52.
Kraków N. 79.
Król krakowski r. 1330 N. 37.
Kruświca przed Mostami N. 20.
Krystian pierwszy biskup w Prusiech r. 1230 N. 6.
Krystyn kaszt. krakowski N. 90.
Krystyn z Ostrowa kasztelan krakowski 110.
Krystyna ksieni N. 55.
Krzyżackie potwarze N. 107.
Kujawska ziemia N. 28.
Lend klasztor N. 28.
Leweburg N. 59.
Leszek ks. kujawski N. 29.
Leszek ks. kujawski N. 30.
Leszek książę sieradzki r. 1278 N. 28.
Lipno N. 67.
List bezpieczeństwa Henrykowi de Plauen r. 1414. N. 108.
Litwa N. 71.
Lubawa, wieś N. 19.
Lubitz, miasto N. 63.
Lubocza N. 79.
Luderus mistrz krzyżacki 1334. N. 39.
Luderz z Brunświku mistrz krzyżacki N. 124.
Ludolf Kunig mistrz 1343 N. 52
Ludolf Kunig N. 54.
Ludwik ks. bawarski N. 118.
Ludwik Brzegski N. 97.
Ludwik cesarz rzymski 1338 N. 46.
Ludwik węgierski N. 70.
Łęczyca przez Krzyżaków spalona N. 124.
Łęczycka ziemia N. 44.

- Maciej biskup wrocławski N. 39
Maciej z Lubiszyna N. 110.
Maciej z Wąsowa N. 90.
Maciej Wojewoda N. 26
Malborg N. 57.
Malborg N. 1392. N. 65.
Malborg, rokowania z Zakonem 1418.
N. 116.
Malborski zamek 1410 N. 85.
Małgorzata toruńska N. 55.
Mantua. N. 113.
Marcin V. papież. N. 113.
Marcin V. papież. N. 123.
Marienburg. N. 39.
Marienburg Nr. 60.
Marienburg. N. 114.
Metz. N. 37.
Miasta: Kraków, Poznań, Kalisz, Lublin, Brześć, Inowrocław — rozejm z Krzyżakami 1416 r. N. 110.
Michaelis magister r. 1263. N. 25.
Michałowska ziemia N. 29.
Michałowska ziemia N. 34.
Mikołaj arcyb. gnieźnieński N. 102.
Mikołaj z Michałowa N. 90.
Mikołaj z Michałowa M. 110.
Mikołaj z Koszenina dworzani N. 117.
Mikołaj poznański N. 44.
Mikołaj podsedek N. 26.
Mikołaj, podstoli N. 26.
Mikołaj de Warnsdorf w niewoli N. 93.
Mikołaj z Zarubowa N. 26.
Miłobędz, N. 99.
Moryn nowy, wieś N. 76.
Murzynow, wieś N. 96.
- Nabielski kasztelan N. 90.
Nakło zamek N. 62.
Nakło. N. 124.
Naruszenie granic przez Krzyżaków 1413 r. N. 105.
Nasau z Broda kasztelan N. 26.
Neapol N. 18.
Niepołomice N. 61.
Nieszawa N. 34.
Nieszawa N. 91.
Niszewka wieś, N. 5.
Niszewka wieś, N. 122.
Niszowe, zamek N. 5.
Niszowe, zamek N. 5.
Niszewo wieś N. 122.
Nogat N. 32.
Nasów, wieś N. 26.
- Offka księżna Opolska r. 1394. N. 68.
Oklawa, wieś N. 17.
Okola, wieś N. 122.
Okolle, wieś N. 5.
Oleśnica N. 77.
Orchowo, wieś N. 33.
Orłow, wieś N. 3.
Orłow, wieś N. 96.
Orzechocino, wieś N. 5.
Orzk, dobra N. 29.
Otto, biskup chełmiński r. 1343. N. 55.
Otton arcybiskup N. 69.
Ozechotino wieś N. 122.
- Pakoszcz, N. 44.
Piotr z Razegowa N. 26.
Piotr Szafran N. 90.
Piskowe, wieś N. 16.
Pobiedziska N. 124.
Pogany pruskie 1230 N. 7.
Polubowny układ między Wł. Jagiełłą a Konradem de Jungingen 1404. N. 72.
Pomorska ziemia N. 40.
Posłowie Jagiełły do Henryka de Plauen 1413, N. 103.
Poznań N. 17.
Praga czeska 1410 N. 81.
Protest przeciw Henrykowi de Plauen iż nie przyjął dyplomu Jagiełły 1413. N. 103.
Protest mieszkańców gmin i miast pruskich 1413 r. N. 104.
Prusacy. N. 11.
Przemysław ks. Wielkopolski r. 1278 N. 28.

- Przemysław książę 1303 N. 29.
Przeor kk. Dominikanów w Chełmie
Nr. 7.
Pyzdry, N. 62.
- Rabe Engelhard marsz. zakonu 1388
N. 60.
Raciaz nad Wisłą N. 71.
Raciaz N. 72.
Raczanowice, majątność N. 17.
Raczonis hrabia 1252 N. 17.
Radzyń Nr. 91.
Rokowania Zakonu z Jagiełłą 1418.
N. 118.
Rosenburg N. 122.
Roszko, podkomorzy z Gnicza Nr. 26.
Rudolf, król rzymski r. 1277. N. 27.
Ryga. N. 63.
Rypin wieś N. 61.
- Saccus Konrad mistrz r. 1304 N. 31.
Salomea, księżna kujawska r. 1309
N. 32.
Sanibor książę 1263 N. 24.
Sandecz N. 54.
Sandomierz N. 54.
Sandomierz N. 69.
Sarzeczewo wieś N. 67.
Sawsin, wieś N. 19.
Sąd papieski 1419. N. 119.
Serek N. 11.
Sędziwoj, marszałek N. 26.
Sędziwoj. N. 74.
Sędziwoj z Ostroroga N. 90.
Sędziwoj z Ostroroga N. 110.
Siedlce, wieś pod Wrocławkiem N. 4.
Sieradz spalony. N. 124.
Sieradzki książę r. 1278. N. 28.
Sieradzki Maciej N. 110.
Skirgiello ks. litewski 1388 N. 60.
Słupie N. 124.
Sobków fowark N. 99.
Solecz wieś N. 61.
Spoleti, miasto N. 13.
Spory o granice Litwy z Koroną N. 96.
- Stanowisko polowe 1410 N. 89.
Stany ks. pomorskiego N. 89.
Starsberch (Brodnica) N. 35.
Stawęczyce N. 95.
Strasburg N. 91.
Sunden miasto N. 63.
Świeć (Swecz) N. 77.
Świętobor ks. pomorski N. 69.
Szadek N. 124.
Sztum. N. 112.
- Tapalchan ziemia N. 70.
Tatarzy N. 21.
Teodoryk z Altenberga mistrz krzy-
żacki N. 124.
Tomisław, podczaszy poznański N. 26.
Toruń, miasto N. 23,
Toruń N. 55.
Toruń zamek N. 74,
Toruń N. 91.
Toruń pokój z Zakonem 1411 N. 97.
Transumpt czyli odpis autentyczny
wyroku polubownego z r. 1413.
N. 107.
Trojden ks. r. 1326 N. 35.
Trydłam, N. 88.
- Ulyrk de Jungingen Mistrz r. 1409.
N. 77.
Ulyrk de Jungingen N. 78.
Ulyrk von Jungingen N. 81.
Uniejow przez Krzyżaków spalony
N. 124.
Uprowadzenie i gwałcenie niewiast
przez Krzyżaków N. 124.
Urban IV, papież 1263 N. 25.
- Varschovia 1339 N. 48.
Villamova N. 51.
Viterbo, miasto N. 14.
Viterbo, miasto N. 20.
- Wacław z Starogrodu N. 26.
Wacław ks. mazowiecki r. 1326 N. 35.
Wacław król rzymski N. 80.

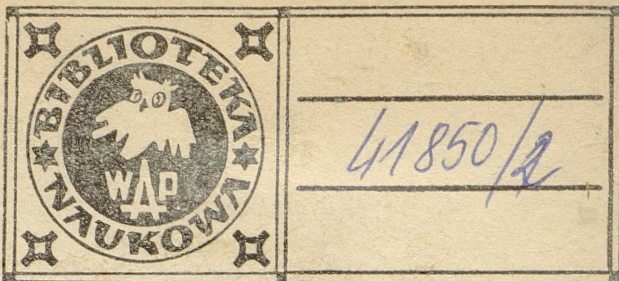
- 96/60 21.607
84/63
- Wacław król czeski i rzymski N. 82.
Wacław ks. biskup wrocławski N. 97.
Wallenrod Konrad, 1384 N. 58.
Wallenrod Konrad wielki komandor krzyż. N. 61.
Walrod Konrad najw. marsz Zakonu r. 1384 N. 57.
Warcisław ks. pomorski N. 52.
Warcisław pomorski N. 59.
Warcisław pomorski N. 62.
Warschow wieś 1339 N. 47,
Warszów wieś pod kościołem Ś Jana N. 123.
Warta. N. 124.
Wegelubcn Jan r. 1268 N. 24
Wernem miasto N. 63.
Werner mistrz krzyżacki r. 1326. N. 35.
Werner de Orsela mistrz krzyżacki N. 36.
Werner de Orsela mistrz N. 37.
Wiedeń, zjazd. N. 113.
Wielka wyspa, N. 4.
Wilhelm kardynał N. 123.
Wincenty z Gronowa N. 90.
Witowd litewski N. 79.
Witowd litewski N. 91.
Władysław Jagiello r. 1390. N. 62.
Władysław Jagiello N. 69.
Władysław Łokietek król r. 1330. N. 37.
Władysław ks. krakowski N. 32.
Władysław książę r. 1337 N. 44.
Władysław ks. Opolski N. 64.
Władysław Opolski N. 66.
Władysław Opolski N. 70.
Włocławek N. 24.
Włocławek stary N. 19.
Wojciech kujawski wojewoda N. 44.
Wojciech podskarbi N. 26.
Wolimir, biskup wrocławski N. 24.
Wolimir, biskup wrocławski 1271 N. 26.
Wyrok w sprawie Kazimierza W. z Zakonem 1339. N. 47.
Wyrok papieski Benedykta XII. z 15 Września 1339 r. N. 123.
Wyszogród N. 29.
Wyszyna, wieś, N. 4.
Zamenta z Dupina N. 26.
Zawieszenie broni 1410 N. 91.
Zawieszenie broni z Krzyżakami 1416. N. 110.
Zawskrzyńska Ziemia N. 97.
Zbączyń zamek (Cbusyni) N. 17.
Zbigniew marszałek N. 90.
Zbilud z Razyna N. 26.
Zelech wielki, dobra N. 29.
Ziemia Bydgoska. N. 59.
Ziemia Dobrzyńska N. 38
Ziomomysł ks. syn Konrada maz. 1230 N. 8.
Ziomomysł książę r. 1278 N. 28.
Ziomowit ks. syn Konrada maz. r. 1230. N. 8.
Ziomowit ks. 1330. N. 37.
Ziomowit mazowiecki N. 61.
Ziomowit mazowiecki N. 91.
Ziomowit Wojciech biskup krakowski N. 110.
Złotoryja wieś N. 61
Zolner Konrad z Rotenstein N. 61.
Zygfried soltys N. 76.
Zygmunt król rzymski superarbitrem N. 120.
Zygmunt król węgierski 1396 N. 70.
Zygmunt węgierski. N. 79.
Zygmunt król węgierski N. 83.
Zylryd Walpod wielki jałmużnik krzyż. N. 61.
Żmudź N. 96.
Żołnierze niemieccy N. 28.

- XVIII.
Kalendarzyki historyczne berlińskie, ilustrowane przez Chodowieckiego.
- XIX.
Dziecię Warszawy. Epizod historyczny z r. 1831.
- XX.
Jeden z Kraszewskich. Epizod z dziejów W. Ks. Poznańskiego.
- XXI.
Pani Walewska i jej syn.
- XXII.
Wielki książę Konstanty i Obywatele lubelscy. Epizod z roku 1830.
- XXIII.
Zamach na dyktaturę Chłopickiego (r. 1830).
- XXIV.
Franciszka Kasińska i dynastia panująca włoska.
- XXV.
Historyczna karczma w Wierzbnie (r. 1830).
- XXVI.
Trzy epizody z działalności publicznej Margrabiego Aleksandra Wielopolskiego z r. 1831.
- XXVII.
Sokolnicki i Krukowiecki. Epizod historyczny z lat 1813—1816
- XXVIII.
Wspomnienia ulana polskiego (z rękopisu).
- XXIX.
Aeronauci francuscy w Warszawie w r. 1831.
- XXX.
Wierszyk karlsbadzki Kollåtaja. Kartka historyczna.
- XXXI.
Ostatni czyn ostatniego Naczelnego Wodza. Epilog wojny 1831 roku.
- XXXII.
Poselstwo Dickensona do Zygmunta III. (1615 r).
- XXXIII.
Spisek koronacyjny z r. 1829.
- XXXIV.
Dzieje pałacu prymasowskiego.
- XXXV.
Kartka z życia Narczyży Żmichowskiej.
- XXXVI.
Klub patriotyczny warszawski w czasach powstania listopadowego (1830—1831).
- XXXVII.
Kunegunda z książąt Gedroyców Białopiotrowiczowa.
- XXXVIII.
Z dziejów mieszczaństwa polskiego.
- XXXIX.
Z dni niedoli Karola Szajnochy.

Wolność druku i d
(1830—1831).

Odgłosy powstania

Zagadkowy korespondent. (z dziejów emigracji 1831 r.)

XLIII.

Życie potoczne Warszawy w czasach listopadowych (1830—1831).

XLIV.

Sprawa studenta Benedykta Kalinowskiego (1823—1826).

XLV.

Raporty ministerjalne Lelwela (1830).

Przygotowano do druku:

Podróże królewicza polskiego II (Francya).

Podróże królewicza polskiego III (Włochy).

Senator Nowosilcow i cenzura za królestwa kongresowego.

Nowe źródła archiwalne do dziejów po listopadowych (1832—1858).

Taczki Belwederskie.

Aleksander Orłowski i Karol Groell.

Volpato i jego sztych »Polonus«.

Sprawa generała Żaluskiego (1831).

Miscellanea archiwalne.

I.

Notatki do dziejów dyplomat. histor. obyczajowych etc.

Tegoż autora:

Towarzystwo warszawskie przyjaciół nauk (1800—1831). Tomów 8, in 8-vo maj.
z kilkuset ilustracyami wizerunków i widoków historycznych.

Książę Repnin i Polska w pierwszym czteroleciu panowania Stanisława
Augusta. Dwa tomy in 8-vo maj. z ilustracyami.

Frank i Frankiści polscy. Dwa tomy.

Pamiętnik Andrzeja hr. Zamoyskiego o czasach listopadowych. Dwa tomy
z ilustracyami.

Dziennik podróży ks. Stanisława Staszica. Dwa tomy.

Pamiętnik Juliana Ursyna Niemcewicza o czasach księstwa warszawskiego.

Drugi Pamiętnik Jana Kilińskiego o czasach Stanisława Augusta.

Siedmioletnie Szkoły Głównej Warszawskiej. (1862—1869).

Olbracht Łaski. Dwa tomy.

Dzieje Krzysztofa Arciszewskiego. Dwa tomy.

Sprawa Zygmunta Unruga. Dwa tomy.

Obrazy i wizerunki historyczne.

Kartki z pamiętnika Alkara.

Zarysy literacko-historyczne

etc.